

आपके काई से पुछा, संजो है.
 दोप के नींग खर्च के दो आगे भेज
 देगा हमारे वहां साधने भेजे सुची
 में दीये हुए पुछा, मिळते हैं
 जरूरत होये वह पुछा कि मरा
 हमारे दोप के नींग खर्च के दो
 प्रथम से ही भेज देगा. मीरपुर
 ११ मुच २. ६३३

शिवन खलुवाजी

३५६ वेगाल

उवागिरी

શ્રી વિવિધ વિષય સંગ્રહ

મારા પહેલો.

મિત્ર મિત્ર પુસ્તકો ઉપરથી તથા અનુમતીથીના
મુદ્રાથી શ્રવણ કર્યાં ઉપરથી સંગ્રહ કરનાર

શાહા શિવનાથ હુંગ્રાજી-પોરવાલ

૨૫૬ વેતાલ પેઠ, હુના સિટી

શ્રી પુના નિવાસી મહુમ શાહા, સ્નાજી ઢોંગા-
જીના મ્મરણાર્થે તેમનાજ દ્રવ્યના સહાયથી
છપાવ્યું છે.

મૂલ્ય (અમૂલ્ય)

વાચન, મનન પૂર્વક પરિશીલન.

પ્રથમાવૃત્તિ } સં ૧૯૮૮ સન ૧૯૩૨ [અ ૧૦૦૦

छात्री प्रसिद्ध कर्ता
पोर्याल एन्ड कंपनी,
कताळ पेठ, न ३५६ मु पुना सिटी, न २

निज्ञप्ति.

पुस्तकने ज्या त्या रपडतु मुकी आशा
तना करची नाही भेट मळेला पुस्तकनो
पोते वाची अने घोंजाओने वचाची सदुपयोग
करयो एज विनंती

पुस्तक भेट मगावनारे पोष्ट वेकींग सर्व-
वास्ते वे आनानी टीकीटो मोकळची (आ
पुस्तकमा पृष्ठ ६+७ वपर छापेला निवेदन
कलम ३ थी ५ वाचो).

मुद्रक,

लक्ष्मण भाऊराव कोकाटे,
हनुमान प्रेस, ३०० सदाशिव पेठ, पुना सिटी न २.

પ્રસ્તાવના રૂપે વે વોલ.

જ્ઞાનની વૃદ્ધિ થવાનું મુસ્ય સાધન ઉપયોગી પુસ્તકો છપાવી, તેનો બહોળો ફેલાવો કરી જન સમૂહમાં વાચનનો શોખ વધારવો તે પણ એક છે. સર્વ મનુષ્યોની સ્થિતિ પુસ્તકો સ્વરૂપીને વાચવા જેવી होती नहीं. તેથી આવા પુસ્તકો ઉદાર ગ્રંથસ્થોની મદદથી છપાવી યોગ્ય જીવોને વિના મૂલ્યે કે અલ્પ મૂલ્યે આપવામાં આવે તો તેથી ઘણો સારો લાભ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે. આ હેતુને સ્વાસ્થ્ય લક્ષ્યમાં રાખીને અમારો આ પ્રયાસ ચાલે છે.

હાલમાં સ્થંભે સ્થંભે જૈન પાઠશાળાઓ અને કન્યાશાળાઓ સ્થાપવામાં આવે છે. તે પાઠશાળાઓમાં મળવા વાસ્તે અનેક પ્રકારના પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ થયા છે. પણ તે ઘણા માગે ગુજરાતી ટાઈપમાં દાખેલા હોવાથી દક્ષીણ મહારાષ્ટ્ર, મારવાડ,

મેવાડ, માલવા વિગેરે દેશોમા કોઈ કોઈ લોકો
ગુજરાતી હીના નહીં સમજવાથી તેવા પુસ્તકોનો
લાભ હર શક્તિ નથી તેથી આ પુસ્તક શાસ્ત્રી
(વાલ્મીકી) ટાઈંગમા છાપરામા આવ્યું છે

આ પુસ્તકમા આવેલા વિષયો અનેક પુસ્તકો
માધા સમ્રહ કરી તેમજ અનુભવીઓના મુલ્યથી
શ્રવણ કયા ઉપરથી તેમા યોગ્ય સુધારો કરી આ
પુસ્તક છપાવડું છે તેથી તે પુસ્તકોના લક્ષક
અને પ્રસિદ્ધ કતાઓનો આ સ્થાને આમાર માન
વામા આવે છે

આ પુસ્તક છપાતા વસતે પરમપૂજ્ય સદ્ગુણાનુ
રામા મુનિરાજ શ્રી શ્રી ૧૦૦૮ શ્રી કર્પૂરવિજ
યના મહારાજ સાહેબે પત્રદ્વારા યાગ્ય સૂચનાઓ
કરી તે બદલ તમા સાદરના આમાર માનવામા
આવે છે

આ પુસ્તકમા “ જૈન તત્ત્વસાર ” નામથી કલમ ૧૫૫ છાપેલી છે. તેમા આવેલી ચાવતી સંક્ષેપમા લખી છે. તેનો વિસ્તારથી સુલ્હાસો બીજા પ્રયોથી જિજ્ઞાસુઓએ જોઈ લેવો. તેમજ વીજા પળ કોઈ કોઈ વિષયમા વિસ્તારથી સુલ્હાસો અન્ય પુસ્તકોથી જોઈ લેવો. આ પુસ્તક સ્વાસ જૈન પાઠશાળામા મળનારાઓને તેમજ વીલકુલ અજાણ વર્ગને હમેશ વાંચી કઠામ કરવાના હેતુથી સંક્ષેપમા છપાવ્યું છે.

આ પુસ્તકમા જે કાંઈ મૂલ ચૂક અથવા સ્વામી સજ્જનોને માલમ પડે તો તે અમને લખો જણાવવા કૃપા કરવી. જેથી તે પ્રમાણે સુધારો બીજી આવૃત્તિના પ્રસંગે કરવામા આવશે.

નિવેદન

૧ આ પુસ્તકની તથા અમાના ગમે તે માગની

ગુજરાતી ટાઈપમા અઘટિ કઢાવવા જે સદ્ગૃહ-
સ્થોની ઇચ્છા હોય તો તેઓએ સુઠીથી છપાવવી
છપાયતા પહેલા અમને સ્વર આપવાથી તેમા કાઈ
કેરફાર યા સુધારો કરવા સરસુ હશે તો સૂચના
છત્વીશુ અને અમારા મારફત છપાવવી હશે તો
અમના સ્વર્ચે અમના નામથી છપાવી આપીશુ.

૨ આ પુસ્તકમા આવેલી વાવતો શિવાય વીજી
કોઈ વાવતો સક્ષેપમા છપાવવાની કોઈની ઇચ્છા
હશે તો અમના સૂચના પ્રમાણે અમના સ્વર્ચથી
શાસ્ત્રી ટાઈપમા છપાવી આપીશુ.

૩ આ પુસ્તક સ્વાસ ઉપયોગ કરનારને મેટ
તરીકે આપવા છપાવેલુ છે વાસ્તે પોતે વાંચીને
અને ધીજાને વચાવીને ઉપયોગ કરનારે પોષ્ટ પેર્કિંગ
સ્વર્ચ વાસ્તે જે આનાની પોષ્ટ ટીકીટો મોકલવાથી
એક નકલ મોકલવામા આવશે. અને સ્વાસ જહર

હશે તો વધારે નકલ તે પ્રમાણે પોસ્ટ પેકિંગ સ્વર્ચ
 હઈ મોકલવામા આવશે અન્યથા એકથી વધારે
 નકલ એક ધણીને મોકલવામા આવશે નહીં

૪ પુનામા અમારી પાસે આવી લેનારને વાચવા
 મળવાની યોગ્યતા જોઈ પુસ્તક મેટ આપવામા આવશે.

૫ આ વાવદ કોઈ પુછ્યાછ કરનારે રીપ્લાઈ
 ફાઈ અથવા પોષ્ટ ટીકીટો મોકલવાથી જુવાબ
 આપવામા આવશે તે શિવાય જુવાબ મળશે નહિ.

૬ અમારો બુકસેલરનો અથવા પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ
 કરી વેચવાનો ધધો નથી અને સસારી સ્વાર્થ પણ
 નથી પરમાર્થ હેતુથી લાસ જ્ઞાનસ્વાતાના રક્તમ
 માથી અથવા સદ્ગૃહસ્થોના દ્રવ્યના મદદથી
 આવા પુસ્તકો છપાવવામા અમો જાતે મેહનત કરીએ
 છીએ અને તેનો લાભ સ્વપી જીવોને મળે છે

७ जे जे पुस्तकोनी किंमत राखीये छीये ते किंमतना आवेछा रकममांधी बीजा पुस्तको छपावोये छीये. अथवा बीजाना छपावेछा पुस्तकोनी वधु नकछो बेघाती छेई सपी जीवोने छाम आपीये छीये.

८ कोई पण पुस्तक मंगावनारे किंमत शिवाय पोष्ट पेकिंग खर्च बधारे आपवु पइसे.

९ एक रुपैया मुदी किमतनां पुस्तको मंगावनारे यही. पी. नहीं मंगावता पइशा पोष्ट टीकीटो या मनीआर्डरथी आगाऊ मोकछी आपया.

सबन् १९८८ आवण इद १ सुधवार तारीख ३
आगष्ट सन १९९२ बीर सबन् २४५८

(समद कर्ता). शाहा शिवनाथ लुंधाजी-पोरवाल.
बेताल पेठ नंबर २५६ सु. पुना सिटी.

જૈન તત્ત્વસાર પૃષ્ઠ ૪૫ થી ૮૯ સુધી
કલમ ૧૫૫ છાપેલી છે તેમાં આવેલા
વાચતોની કલમ વાર અનુક્રમણિકા.

કલમ	વાચત	કલમ	વાચત
• એક પ્રકાર •		૪૭	ત્રણ અજ્ઞાન
૮૮ એક કાલ્પચક્ર		૪૮	કાલ્પના કાલ્પિત ભેદ
• બે પ્રકાર •		૫૧	ત્રણ વિકલ્લેન્દ્રિય
૧ બે પરોક્ષ જ્ઞાન		૫૨	રત્ન ત્રણી
૮ બે પ્રમાણ		૮૧	ત્રણ અવસ્થા
૪૨ આંતર શાસ્ત્ર સ્વરૂપ		૮૨	ત્રણ દષ્ટી
૪૪ બે પ્રકારના ગંધ		૮૩	ત્રણ કર્મભૂમિ ક્ષેત્ર
• ત્રણ પ્રકાર •			ઓલ્લસવાના ચિન્હ
૪ ત્રણ પ્રત્યક્ષ જ્ઞાન		૮૪	ત્રિપદી
૭ ત્રણ ગુણ		૮૭	ત્રણ પ્રકારે સમ્યક્ત્વ
૩૦ ત્રણ તત્ત્વ		૧૪૦	સંસારી જીવોનો ત્રણ
૩૧ ત્રણ પ્રકારના વાદ			પ્રકારનો આદાર
૩૮ ત્રણ રીતે વૈગમ્ય		૧૫૪	ત્રણ વાદ

क्रम	श्रवण	क्रम	श्रवण
१५५	अण प्रकारना आगम	६४	चार पुरुषार्थ
१५६	० चार प्रकार ०	६५	चार तीर्थरत्ना
१५७	चार ध्यान	६६	मुख्य भविष्य
१५८	चार कथा	६७	चार दर्शन
१५९	चार प्रकारता घम	६८	चार सहा
१६०	चार गति	६९	चार अनुयोग
१६१	चार पुद्गलता मुख्य धर्म	७०	चार प्रकारना अभ्यास
१६२	चार वष	७१	चार प्रकारनी धर्मकथा
१६३	चार धर्म ध्याननी माधना	७२	चार प्रकारना देशना
१६४	चार ध्यानना प्रकार	७३	धर्मना चार प्रकार
१६५	चार निशेषा	१०३	सामायकना चार प्रकार
१६६	चतुर्विध वष	१०४	चार अनुष्ठान
१६७	चार प्रकारना मंगल	१११	चार शुद्ध ध्यानना आलवन
१६८	चार शरण		

कलम	काव्य	कलम	काव्य
१२५	चार शाश्वता तीर्थकर	३४	पांच प्रकारना वर्ण
१३७	बुद्धिना चार प्रकार	३५	पांच प्रकारना रस
१४२	चार आहार	४३	पांच प्रकारे ज्ञानो
१४४	चार महाविषय		विनय
१४९	चार विषया	५४	पांच परीक्ष प्रमाण
१५३	मिथ्यात्व भ्रमना	५५	पांच शरीर
	चार बोध	७५	पांच दुःख
	• पांच प्रकार •	७८	पांच प्रकारे चारित्र्य
१	पांच परमणी	९०	पांच प्रकारना देव
२	पांच ज्ञान	९१	पांच प्रकारे भाव
६	पांच समिती	९२	पांच प्रतिक्रमण
९	पांच महाव्रत	९३	पांच आत्माना मुक्त गुण
११	पांच इंद्रिय	९४	पांच अजीव द्रव्य
१२	पांच इन्द्रियना विषय	१०५	पांचप्रमाद
२६	पांच समवाय	११२	पांच अभिगमो
२७	पांच प्रकारे मिथ्यात्व	११७	पांच धर्मा

कलम	शायत	कलम	शायत
११८	पाँच दान	८०	■ सप्तमण
११४	पाँच व्यवहार	११३	उ लका
११५	पाँच प्रकारे म नाय ध्या	११३	आमुद्व बांधता
१५०	पाँच अत्र		पत्तो ए वत वधाय
१५१	पाँच सत्र	११८	उ दर्जा
	* छ प्रकार *	११९	उ माश
५	छ प्रकार अव ध्यान	१४१	उ छोडी
११	छ प्रकारना राक्ष तप	१४३	छ विगय
१३	छ प्रकारना अ यत्तर तप	१४७	छ भाव भावकना
५०	उ काय		लिंग
५३	उ द्रव्य	१५२	उ कारक
६३	■ स्थानेठ		* सात प्रकार *
७४	उ भावना	२४	सात समुद्रात
७९	उ संस्था	५६	सात नय
		६०	सप्त भगी
		७३	सात नारक

कलम	वाचन	कलम	वाचन	
१०६ मान मन		६१ दशविषय यन्त्रि धर्म		
१०७ सात भय		६२ दश समकितनी कवी		१म
* आठ प्रकार *		११० दश प्रकारना रत्न		१म
११ आठ प्रकारनी बर्णना		१११ दश दान		११-
४० आठ प्रकारना रत्न		* इन्दर प्रकार *		
४१ आठ प्रविहार्य		७७ शिवजी इन्दर		
५७ आठ धर्म		पटिमा		
१०२ योगना आठ अंग		१०० स्वभावना मेद		१४
१०८ अष्ट मंगल		* धार प्रकार *		१७
१०९ आठ मद		१० शिवकला हर क		३२
११० आठ सिद्धि		११ धार मान्य		३४
* नव प्रकार *		४९ धार प्रकारना टुम्बे		३६
२५ नव वाच		१११ धार देवदेव		७५-
४५ नवभर (सिद्धेचक्र)		१४६ धार कला रत्न		४२
८९ नव नैकपान		दुष्म		४३
* दश प्रकार *		* नव प्रकार *		कोशने
११ दश भाष		१११ देवदेव		४५

कलम	वाक्य	कलम	वाक्य
	* चौद प्रकार *	१३६	संयमना सत्तर भेद
५९	चौद गुणस्थान		* अठार प्रकार *
९७	चौद मोठा विद्या	१७	अठार दूधग
९८	वक्त ना चौद गुणो	५८	अठार पापस्थानक
९९	ओताना चौद गुणो		* जुदा जुदा प्रकार *
११५	चौद स्वग्ना	४६	समकितना ६७ बोल
११६	चौद रत्न	७६	भावकना २१ गुण-
१२०	चौद नियम	८६	भाग अकर्मभूमि
१४८	चौद मागणा		युगलीयानां छेभो
	* पघर प्रकार *	१०१	वासठ मार्गणा
८५	पघर कर्मभूमि छेत्त	१२१	वर्तमान (चालु) चौवी-
९५	पघर कर्मादान		वा तार्थकरोना नाम
	* सोळ प्रकार *	१२२	आतित (गई) चा
९६	सोळ बोल जाणनार		वाश तार्थकरोना नाम
	यथार्थ उपदेश व्यापा	१२३	अनागत (आवती)
	शक छे		चौवीश तीर्थकरोना
	* सत्तर प्रकार *		नाम

કલમ	ચારત	કલમ	ચારત
૧૨૪ વૌષ વિહરમાનનો નામ		મર્ના નામ	
૧૨૬ છઠુ જિનના નામ		૧૨૧ ચરણ સિત્તરીનો નામ	
૧૨૭ ત્રિપથ શળકા પુરુ		૧૨૨ કરણ સિત્તરીનો નામ	
વનો નામ		૧૪૫ રત્નોશ સાધક દશા	
૧૨૮ પાસ્તાલીસ આગ		વાળના નામ	

ત્રિપથાનુક્રમણિકા.

નંબર	વિષય	પૃષ્ઠ
૧	માર્ગાનુસારી જીવના પાંત્રીશ ગુણ	૧-૧૭
૨	આવશ્યક સૂત્રોના સંક્ષિપ્ત ભાવાર્થ	૧૮-૩૨
૩	૭ આવશ્યકનો નામ તથા સંક્ષેપ અર્થ	૩૩-૩૪
૪	,, ,, કથાથી કથા સુધી ગણાય	૩૪-૩૬
૫	સામાયક પ્રતિજ્ઞમણ કરનારને જાણવાલાયક ૭૫ યોગી ચારતો.	૩૬-૪૨
૬	સ્થાપનાચાર્વર્જીની પઢિલેહનના ત્રેર ચોલ.	૪૩
૭	પદ્મી, પૌમાસી અને સવંસરી પ્રતિક્રમણમા કોહને ઈંક ઓવેતો કાઉત્સમ્મ કરવાનો વિધિ	૪૩-૪૫

नं०	विषय	पृष्ठ.
८	जेन तत्त मार कलम १ थी १५५	४५-८९
९	शुद्ध देव गुरुनी छाची उगसना विधि.	९०-९८
	कलम १ थी ३५	

१०	सद्बोध अथवा नीति वचनामृत कलम	
	१ थी ११७	९९-१२५

११	आत्मनिदा (या) आत्मशोध.	१२६-१३९
----	--------------------------	---------

१२	आत्मकने चित्तवचाना अथ मनोरथ.	१४०-१४४
----	------------------------------	---------

* पद्यबंध विषयो. *

१३	न्यायधी धन वेदा करवू	१४५-१४६
----	----------------------	---------

१४	विनय विदे.	१४६-१४७
----	------------	---------

१५	सत्य विदे.	१४७-१४८
----	------------	---------

१६	पोनुं ओचित नकारुं ?	१४८
----	---------------------	-----

१७	सज्जन अने दुर्जन.	१४९
----	-------------------	-----

१८	अधर वशीची शिरामगना दोहा.	१४९-१५३
----	--------------------------	---------

१९	बोधकारक दोहा संग्रह.	१५३-१५८
----	----------------------	---------

२०	शुद्धविषय	१५९-१६०
----	-----------	---------

માર્ગાનુસારી જીવનાં પાંત્રિશ ગુણ.

મોઢે જવાના માર્ગ ઉપર ચ્હડેલો જીવ તે
માર્ગાનુસારી જીવ કહેવાય.

૧ ન્યાયથી દ્રવ્ય, ઉપાર્જન કરયું:— દરેક
પ્રકારનો વ્યાપાર નીતિ અને ગ્રામાણિકપણાથી
કરવો. નીતિ અને ગ્રામાણિકપણાથી પેદા કરેલો
પૈસો લાંબા વચ્ચત મુધી ટકો શકે છે, દગાથી
અને કાપટથી તથા અસત્ય ચોલી હેતરીને પૈસો
મેઢવ્યો હોય તે વધો મૂડી સુદાં નાશ પામી

जाय छे. धणीनी नोकरी निमकहलालीथी अने खरा दिलथी करवी. पोतानी फरजमा वेदरकार रहेनार उपर एक छुपी शक्ति मदा ध्यान राखे छे. ते सारु काम करनारने बदलो अपाये छे अने नरखु काम करनारने शिक्षा कराये छे- बुकशान अपाये छे, ए चोक्स समजनुं. ए शक्ति कर्म परिणामरूप समजनी.

२ शिष्ट पुरुषोनां आचरणनी प्रशंसा करवी:-उत्तम पुरुषोनां वर्तन-वर्तशुक्रना दरेक रीते बखान करी तेमनामा रहेला गुणो ग्रहण करवा. गुणीना गुण गानाथी आपगामा पण तेवा गुणो जाये छे. जुगार न रमवो, वेश्या के परस्त्रीमैवन न करवु, शिकारके चोरी न करवी, मद्य, मात्सण, मास, मदिरा तथा कंदमूळ आदि

અમહત્ય પદાર્થો ન સ્વાવા, સદા સત્ય ચોલતું;
 ૧ શિષ્ટ પુરુષોનાં આચરણ જાણવાં.

૩ સમાન કુલ તથા શીલવાળા અન્ય ગોત્રીય સાથે વિવાહ કરવો:—બ્રાહ્મણે બ્રાહ્મણ સાથે, ક્ષત્રિયે ક્ષત્રિય સાથે, એવી રીતે મૌ સૌંદ પાંતપોતાની જ્ઞાતિ સાથે કન્યા લેવાદેવાનો વ્યવહાર રાખવો. જળે ન સ્વામાલાયક પદાર્થો છોટી દીઠા હોય તથા જેની લક્ષ્મી, માપા અને પહેરેશ સરસો હોય અને જેનો વંશ અન્ય ઉત્તમ પુરુષથી ઉતરી આવેલો હોય તેની સાથે વિરા હનો મરંધ જોડવો.

૪ છ શત્રુઓનો ત્યાગ કરવો:—પરસ્ત્રીસેવન તે કામ, ગુસ્સો કરવો તે ક્રોધ, પૈસો મેન્ટવવાની વધતી જતા તીવ્ર ઇચ્છા તે લોભ, અહંકાર કરવો તે માન ચીજાને દુઃખીકરી સુખી થવું

તે હર્ષ અને જ્ઞાતિ, કુઝ, ચઝ, રુષ, તપ, લક્ષ્મી, વિદ્યા અને લાભ એ આઠ પ્રકારની વસ્તુનો અહંકાર કરવો તે મદ કહેવાય છે. એ હં વૈરીને જીતવા.

૫ ઇન્દ્રિયોનો જય કરવો:— પાંચે ઇન્દ્રિયોને પહેરવા ઓઢવામાં, સાચાપીશમાં, પુણ્ય અત્તર આદિ મુંઘવામાં, નાટકાદિ જોવામાં અને ધૃંગારિક ગાયનો વગેરે સાંભળવામાં છૂટી મૂકી દેવી નહિ પણ તેને વશ રાસવી કવજે કરવી. સ્પર્શન્દ્રિય, રસેન્દ્રિય, ઘ્રાણેન્દ્રિય, નેત્રેન્દ્રિય, અને શ્રોત્રેન્દ્રિય એ પાંચ ઇન્દ્રિયો જાણવી. તેના વીજાં નામ-શરીર, જીભ, નાક, આંખ અને કાન છે.

૬ ઉપદ્રવવાળા સ્થાનનો ત્યાગ કરવો:— જ્યાં પોતાના રાજ્યથી કે વીજાના રાજ્ય તરફથી ભય રહેતો હોય તેવાં તથા જ્યાં દુકાઠ તથા

મગ્ની આદિ મહા રોગો પાટી નીકળ્યા હોય તેવાં ગામ, નગર વગેરેનો ત્યાગ કરી ધીજે સ્થળે રહેવા જવું.

૭ નઠારા પાડોશવાળા, અતિ ગુસ્સા, અતિ પ્રકટ અને પેસવા નીકળવાનાં અનેક દ્વારવાળા ઘરમાં રહેવું નહિ:—રહેવાનું ઘર સારા પડોશવાળું હોવું જોઈએ. શોધતાં મુશ્કેલી પડે તેવું તેમજ તદને જાહેર રસ્તા ઉપર અને પેસવા તથા નીકળવાનાં ઘણાં બારણાવાળું ઘર ન હોવું જોઈએ.

૮ સર્વ પ્રકારનાં પાપથી બહીષ્ણ:—પાપ કરવાથી આ જગતમાં નિંદા થાય છે અને ધીજા મર્યાદા તરફ વગેરેનાં મહા દુઃખો ભોગવવાં પડે છે.

૯ દેશાચાર પાલ્લવો:—જે દેશમાં

હોઈ તે દેશ પ્રમાણે સ્વાયં પીયું તથા પહેર્યું
ઓઢ્યું અને રીત રીવાજ રાખવા જેથી નિંદાપાત્ર
ન થવાય. પણ તે સર્વ ધર્મથી વિરુદ્ધ ન હોયું
જોઈ.

૧૦ કોઈના અવર્ણ વાદ ન ચોલવા:—સાધુ,
સાધ્વી, આયક, શ્રાવિકા, રાજા, પ્રધાન. મંડાગી
અને કોટશાલ વગેરે કોઈ પણ મનુષ્યની નિંદા
ન કરવી.

૧૧ આયક પ્રમાણે સ્વર્ચ કરવો:—પેદાશ
કેટલી છે ? તેનો વિચાર કર્યા વગર આંચો
મીંચીને સ્વર્ચ કરનાર વધુ દુઃખી થઈ જાય છે
માટે આયક કરતાં કાંઈક ઓછો સ્વર્ચ રાખી
થોડું પણ વચાવવું.

૧૨ પોતાના ધન પ્રમાણે વેશ રાખવો:—
શાહકારે શાહકારને લાયક અને ગરીબે ગરીબને

લાવક કાપડો 'લત્તાં' વગેરે પહેરવાં. અથી
હલ્દી રીતે પહેરવાથી લોકો મશ્કરી અને નિંદા
ફાંછે.

૧૩ માતા પિતાની સેવા ભક્તિ કરવી:—

માતા પિતાનો આપણા ઉપર ઘણો ઉપકાર છે,
તેનો વડલો વાઝવો અત્યંત મુશ્કેલ છે, માટે
તેમની સ્વરા અંતઃકરણથી ધાકરી ઘરદાસ્ત
કરવી, તેમને કોઈ રીતે ઓછું ન આવવા દેવું
અને તેમની જે જે દુઃખામો હોય તે પૂરી પાડી
તેમને દરેક રીતે સંતોષ આપવો, એ સ્વરા પુત્રની
દરજ છે. તેથી હલ્દી-રીતે ચર્વનાર કુપુત્ર
કહેવાય છે અને તેમો જગત્માં કયારે પણ સુખી
હોતા-થતા નથી.

૧૪ ગુનીઝનોનો સંગ કરવો:—જેવી સોચત
તેનો જીવન થાય છે, સારાની સોચતથી

ગુધરીદ છીયે અને નઠારાની સોતતથી આપણે
ચગઢીદ તે તદન સાચી ગત છે માટે નઠારાની
સોતત કદી પણ નહિ કરતા સારા માણસનીન
મોતત રાસ્રધી

૧૫ કરેલો ઉપકાર જાણવો:—કોઈ
આપણા ઉપર ઉપકાર કર્યો હોય તો તેનો
પોતાનાથી જે રીતે વને તે રીતે ચદલો ચાઢી
આપવો, ગુણચોર કદી થયુ નહિ

૧૬ અર્જીઈ હોય ત્યારે મોજન કરયુ નહિ:—
રોગ માત્રમુ મૂઢ કારણ રાધેલુ ન પચ્યુ હોય
તેન છે તેની સ્થિતિ હોય ત્યારે જરુર જેટલો
વસત વીલકુલ ન રાત્રુ અથવા દરકુ રાત્રુ

૧૭ વસતસર મોજન કરવુ:—જમવાના
વસતમા મોડ ન કરતુ પણ ક્ષુધા લગા છે કે
નહિ તે તો પ્રથમ તપામવુ જે રોરાક પોતાને

મારુક આવતો હોય તેજ સાવો, જમતી વણતે
 ફાંસર ચિતા છોટી જાનદર્થી બરાબર ચાવીને
 જમનુ. સોરાક સ્પાદિષ્ટ હોય તો પણ હૃદ
 ડારાત ન જમનુ, આગી રીતે વર્તનાર કઠી
 માંદો પડતો નથી.

૧૮ પ્રતધારી અને જ્ઞાનશુદ્ધ પુરુષની સેવા
 કરવો —જેઓ ધર્મિષ્ઠ હોય, બોધવાળા હોય,
 ડાહ્યા હોય આગ્રોની ભક્તિ નરવી તથા
 ઘનુમાન કરનુ. વયે કરી વૃદ્ધ હોય તેનો પણ
 નિનય માંચવો અને તેઓના કથા પ્રમાણે
 કરવુ શિદ્ધાનોના મદા દામ થઈ રહેનુ.

૧૯ નિંદિત કાર્યમાં પ્રવર્તવુ નહિ —જે
 કામ કરવાથી આ લોકમાં સમજુ માણસો
 આપણી નિંદા કરે તથા પરલોકમાં આપણી
 માર્ઠી ગતિ થાય તેનુ કામ ન કરવુ

२० भरण पोषण करना योग्यनु भरण पोषण
अवश्य करवु माता, पिता, स्त्री, पुत्र, परिवार
तथा पोताने आधारे रहेला अन्य सगाव्हाला
तथा नोकर चाररनु खानपान तथा कपडा
लत्ता वगैरेथी योग्य रीते रक्षण करवु मानाप
वगैरना लागता वढगता छोकराआने खास
आधार आपनो अने तेमने सारे रस्ते ब्हाडानथा

२१ दरक काम रिचार करीने करवु—
कोई पण कामनी शुरुआत करता पहेला तेनु
परिणाम खु आनये ? तेनो विचार करी पछी
ते काम लेवु अगर न लेवु माथे उपाडेवु काम
अधरु न सुरुवु पण पार पाडवु

२२ हमेशा धर्म सामळ्यो — गुरु पासेथी
सदा धर्मनु श्रवण करवु अथवा सारा सारा
पुस्तको निरंतर वाचना एथी आपणी दरेक

પ્રકારે ચ્હડતી અને કલ્યાણ થાય છે. નકામો
વસ્તુ ન રાખવો.

૨૩ પ્રાણી માત્ર ઉપર દયા રાખવી:—
મ્હાનાથી મ્હોટા સુધી દરેક જીવ ઉપર દયા
રાખવી. દરેક જીવને સુખ થાય તેમ કરવું.
આપણા વચ્ચનથી પણ કોઈને શોક સંતાપ ન
થવો જોઈએ. સ્વરા જૈનનાં એ ધર્મ છે.

૨૪ બુદ્ધિના ઓઠ ગુણ ધારણ કરવા:—
શાસ્ત્રસાંમઝવાની ઇચ્છા કરવી, શાસ્ત્ર સંમઝવું,
તેનો અર્થ સમજવો, તે યાદ રાખવો, તેમાંથી
પ્રશ્ન ઉઠાવવો, પ્રશ્નનો સુલાસો મેઢવવો, પછી
તેમાં શંકા ન રાખવી અને છેવટે અમુક
હકીકત આમજ છે એમ નક્કી કરવું. આ
બુદ્ધિના ઓઠ ગુણ છે.

૨૫ ગુણીજનનો પક્ષપાત કરવો:—સદ્ગુણી

માળમાને દગ્ગ પ્રકાર સહાયસ્સ્વી, તેઓનુ દુ અ
 દુર કરવુ અને તેઓ કારણ વિના નિર્દોષપણે
 વચાડ પમાડ પડવા હોય તો તેમાથી તમને
 ગમે તેટલો મહેનતે તથા સુર પગ છોડાવવા

૨૬ હમેશા અરુદાગ્રહી થવુ. — ‘ મારુ તે
 સાચુ ’ ઇમ ન ગણતા ‘ સાચુ તે મારુ ’ એમ
 ગણવુ પણ છોટી વાતને હઠ કરી પકડી ન
 રાખતી પોતાની ભૂલ હોય અને તે વીના જણાવે
 તો ઘણી સુગ્રીથી તે કચૂલ કરી (પોતાની ભૂલ)
 સુધારવી દરાગ્રહી ન થવુ

૨૭ નિરતર વિશેષ જ્ઞાન મુજબ — જિને
 દિવમે પોતાના જ્ઞાનમા જે
 દુનિયામા અણુમુજબ

શાલ્યામા નથુ નનું જાણવાને અંગે સદા વિદ્યાથી થઈને રહેવું.

૨૮ અતિથિ, સાધુ તથા દીનજનોનો યથાયોગ્ય સત્કાર કરવો —મેમાન આવ્યા હોય તેની સાતર-પરદાશ્ત કરવી, મુનિરાજ પધાર્યા હોય તેમને અને કોઢ દુણી માણસ આંગળે આપી ચઢ્યો હોય તો તેને યની શકેતો દિલામો આપી હરકોઢ પ્રકારે તેનું દુઃખ દૂર કરવું પણ આગળે આવેલા કોઈનો તિરસ્કાર કરવો નહિ.

૨૯ પરસ્પર હરકત ન આવે એવી રીતે ગ્રણ વર્ગ સાધવા ?— ધર્મ કરવાના વચ્ચે ધર્મ કરવો, પૈસા પેદા કરવાના વચ્ચે પૈસા પેદા કરવા અને શ્ચિછિત્ત પદાર્થ સાચા પીચા તથા પહેરવા ઓઢવા વગેરેથી સુખ તથા આનંદ મેળવવાના વચ્ચે તે કરવું. કહેવાની એ મતલબ

છ ક ધર્મ કરવાના વસતે પૈસા પેદા કરવાથી
 ધર્મન હરકત પહોંચે છે અને પૈસા પેદા કરવાના
 વસતે ધર્મ કરવાથી પૈસા પેદા કરવાના કામને
 હરકત પગોંચે છે, તત્ત પ્રમાણે સાચા પૈસા
 વગરેથી આનંદ મઢવવાના વસતે ધર્મ અગર
 પૈસા પેદા કરવામા આવેતો તેને (આનંદ
 મેઢવવાના કામન) હરકત પહોંચે છે તમારમા
 આ ગળ માનતની જરૂર છ તેથી કોઈનાથા
 કોઈન હરકત ન પહોંચે એવી રીતે આણા દિનસમા
 વસત વાધી, જ વસત જ કામ કરવાનુ હોય
 તે વસત ત કરવુ એક ગીના વર્ગન વાધા
 થવા ન દેરી

૩૦ નિષેધ કરલા દેશમા જુ નહિ અન
 મના કરલા વસતે કામ કરવુ નહિ — જે
 દેશમા જવાની શાસ્ત્ર રના ન આપતા હોય તથા

राजाए मना करेली होय ते देशमा जनुं नहि.
तेमज जे वसते जे काम करवानी ना पाडी
होय ते वसते ते काम करनुं नहि तेम करवार्थी
लाभने बदले हानि थाय छे.

३१ स्वपरत्ता चळ तथा अगळनो विचार
करनो — कोइ साथे चर्चामा के युद्धमा उतरवु
होय के कोइ काम हाथपर लेनुं होय त्यारे ते
ते कार्यो करनामा पोतानुं तथा बीजानु चळ
केटलुं छे ? निर्मळता केटली छे ? तेनो निचार
करवा, पडी जेम ठीक लागे तेम करवुं.

३२ जनसमूहना मतने मान आपनुः— जे
काम करवार्थी बहु लोकथी विरुद्ध थइ जवातु
होय तो ते कार्य न करवुं. एवुं कार्य कदाच
सारुं होय तो पण जो तेथी लोको उदकेराड
जता होय तो ते वसते काळक्षेप करनो अगर

વસત પ્રમાણે વર્તવું, શાન્તિથી લોકમત કેળવવો,
મારા વસતની રાહ જોવી અને તેવો દસત
આવે તે કામ કરવું.

૩૩ મદા પરોપકાર કરવો:— શરીર નાશ
પામનારું છે જીન્ગીનો મરોસો નથી એમ સમજી
દરેક જીવનું જે રીતે વની શકે તે રીતે મલું
થાય તેટલું કરી લેવું. જેટલું મલું કર્યું હશે
તેટલુંજ વોજી ગતિમાં જતાં સાથે આવશે એ
ચોક્કસ મમજવું.

૩૪ લજ્જાનું થવું:— દરેક કામ કરતી
વસતે પોતાની આવરુની સંમાઠ પહેલી રાખવી
એવું કામ ન કરવું કે જેથી આપણી આવરુ
ધુલ મઠી જાય ! અને આપણા કુલને કલંક
ઠામે વટો વેસે ! અથવા આપણે શરમાવું પડે !

૩૫ સૌમ્ય દષ્ટિ થવું:— ક્યારે પણ ગુસ્સે

ન થવું, મુલ ઉપર સદા શાન્તતા ધારણ કરવી
 જેથી વીજા લોકો આપણું મુલ જોઈ આનંદિત
 થાય, દુઃખ નહિ, પણ પોતાની અંદર રહેલા
 ક્રોધ, અદેશાઈ તથા વૈર વગેરેનો ત્યાગ કરે.

આ માર્ગાનુસારીના ૩૫ ગુણો ધર્મસંગ્રહગ્રંથને
 અનુસારે લખવામાં આવ્યા છે. જે જીવો એવા
 ગુણોવાળા હોય તેને ધર્મ પામવાની લાયકાત-
 વાળા સમજવા.

આવશ્યક સૂત્રોના સંક્ષિપ્ત ભાવાર્થ.

નમસ્કાર (પંચમગલ સૂત્ર) — આમા અરિહત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય તથા સાધુ એ પાંચ પરમેષ્ઠાને નમસ્કાર કરવામા આવ્યો છે એથી સર્વ પાપ તથા નિપ્પો દૂર થાય છે.

પરિચિદિય આમા આચાર્યના છત્રીશ ગુણોનું વર્ણન છે અને તે ક્રિયા કરતા સ્થાપના સ્થાપતી બણતે બોલાય છે.

પ્રણિપાત (સ્વમાસમણ) — આથી દેવગુરુને વદન કરાય છે.

ઇચ્છકાર આથી ગુરુને સુસમાતા પૂછાયછે.
 ઇરિયાનહિયં, તસ્સઉચરી—આથી હાલતા
 ચાલતા લાગેલા પાપને દૂર કરવામા આવે છે.
 અન્નત્ય—આમા કાઉસ્મગ્ગના સોઠ આગારનુ
 વર્ણન છે

લોગસ્મ (નામસ્તર)—આમા ચોગીશ
 તીર્થકરની નામપૂર્વક સ્તુતિ છે
 કરેમિમતે— આ સામાયિક લેગાનું
 પન્ચરક્ષાણ છે એમા સામાયિક લડને નિંદા,
 વિકૃત્યા ઘોરે ન કરવુ તે પ્રતાવ્યુ છે

સામાટઅ ઘયજુતો—આમા સામાયિક ૯ વે
 ઘડીનુ ચારિત્રછે તે બતાવ્યુ છે અને તેથી તેનુ
 મારમાર કરનાપણુ બતાવ્યુ છે.

લગર્ચિતામાણિ—આ ગૌતમસ્વામીએ રજે
 ચંત્યપદન છે, એમા અષ્ટાપદપર્વત ઉપર

ચોરીશ તીર્થકરો તથા ત્રીજા પણ તીર્થકરં
તથા તીર્થાને નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે.

જંઝિચિ—આમાં જે કોડ નામરૂપે તીર્થ
હોય તેને તથા ગ્રણ લોકના રહેલી પ્રતિમાઓને
નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે.

નમુત્પુર્ણ (શકસ્ત્ર)—શંક્રગહાગજ જ્યારે
મગરાનની સ્તુતિ કરેછે ત્યારે આ સૂત્ર વાળેછે.
આ મગરાનના ગુણોનું વર્ણન છે.

જાવંતિચેદ્ઝાડં — આમાં ગ્રણ લોકોની
પ્રતિમાઓને નમસ્કાર કર્યો છે.

જાવત્તેમિમાહ—આમાં ભરત, દેવવત અને
મહાવિદેહની અંદર રહેલી સાધુ, સાધ્વીઓને
નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે.

નમોર્દત્—આમાં પંચ પરમેષ્ઠીઓને નમસ્કાર
કર્યો છે.

ઉપસંગ્ગહર—આ શ્રી પાર્શ્વનાથનું ગુણસ્તુતિ
સ્વ સ્તવન શ્રીભદ્રનાહુસ્વામીનું કરેલું છે તે
સર્વ વિપ્નોનો નાશ કરનાર છે.

જયવીરરાય—આમા પ્રભુની પાળે કેટલીએક
ઉત્તમ પ્રાર્થના કરવામા આવી છે

અરિહતચેડઆણં [ચૈત્યસ્તવ]— આમા
જ્યા દેવરદન કરતા હોદા તે એક દહેરાની
પ્રતિમાઓને વદન કરામા આવ્યું છે.

વહ્યાળકદ—આમા શ્રી રૂપભદેવ, શાન્તિ
નાથ, નેમિનાથ, પાર્શ્વનાથ અને મહાવીરસ્વામી
યોગેની સ્તુતિ છે.

સસારદાના—આમા શ્રીમહાવીર સ્વામીની
સ્તુતિ શ્રી હરિમદ્ગુરુની રચેલી છે.

પુલ્કરનરદો—(શ્રુતસ્તવ) આમા વિચરતા
તીર્થકરોની તથા જ્ઞાનની સ્તુતિ છે

સિદ્ધાણંબુદ્ધાણં- (મિદ્ધસ્તવ) આમાં સર્વે સિદ્ધ, મહાશૈવસ્વામી, નેમિનાથ તથા અષ્ટાષ્ઠ ઉપર વિરાજમાન ચોવીશ તર્થંકરની સ્તુતિ છે.

ધેયાવચ્ચગરાણં- આથી સમક્ષિતી દેવોને સંભારવામાં આવે છે.

ઇચ્છામિઠામિ-આથી આજ્ઞા દિવસમાં લાગેલાં પાપને સામાન્ય રીતે જાહેર કરી તેની માફી માગવામાં આવે છે.

નાણંમે- આમાં આઠ ગાથામાં જ્ઞાનાદિ પાંચ આચારના મેદનું વર્ણન છે.

વાંદણાં (સુગુરુવંદન)- આથી સુગુરુને વંદન કરી તેમની પ્રત્યે ધ્યેલા દોષનો ક્ષમા યાચવામાં આવે છે.

સાત લાખ-આમાં ચૌરાશી લાખ યોનીવાજ્ઞા

જીવો હળોયા હોય તે ઘાત મિચ્છાદુઃકહ
દેવામાં આવે છે.

અઢાર પાપસ્થાનક— આમાં અઢાર પ્રકારે
પાપ બંધાય છે તેનાં નામ છે અને પછી તેવી રીતે
લાગેલાં પાપની ક્ષમા માગવામાં આવી છે.
(મિચ્છાદુઃકહ દેવામાં આવેલ છે.)

સંઘ્વસ્સવિ— આમાં લાગેલાં પાપને અતિ
હંકારમાં કહેવા સાથે તેનાં માફી માગવામાં
આવી છે.

વંદિતુ (શ્રાદ્ધપ્રતિક્રમણસૂત્ર) — આથી
શ્રાવકનાં વારવતમાં લાગેલાં દોષને વહુ
દિલગીરી સાથે વિસ્તારથી જાહેર કરી, તેનાં
દોષો ફરીથી ન લાગે તેવી ઇચ્છા સાથે તે ઘાત
માફી માગવામાં આવે છે.

અબ્ધુદિઓ — (ક્ષામણકસૂત્ર) —

ગુરુમહારાજના આપનાથી જે જે અપરાધ થયા
હોય તે જાહેર કરી તેમની પાસે માફી માગનામા
આપે છે

આચરિય ઉવજ્ઞાયે—આમા આચાર્ય,
ઉપાધ્યાય સરુક સથ તથા સર્વ જીનો ઉપર
નોંધ થયો હોય, તો તેની તથા તેઓના ગજા
જે કાંઈ અપરાધ થયા હોય તે વાચતર્ના માફી
માગનામા આપી છે

નમોસ્તુ૦ આ શ્રી વીર પરમાત્માની સ્તુતિ
છે. તે સાજે દેગસી પ્રતિક્રમણમા ચોલાય.

નિશાલલોચન—આ પણ શ્રી વીરપ્રમુની સ્તુતિ
છે તે સગારે સદ્પ્રતિક્રમણમા ચોલાય છે

મુગ્ધદેવ્યા—આ શ્રુતદેવીની સ્તુતિ છે

જીસેપિત્તે—આ ક્ષેત્રદેવીની સ્તુતિ છે.

મલદલ—આ શ્રુતદેવીની સ્તુતિ છે. તે સ્ત્રીઓ કહે છે

યત્યાઃ ક્ષેત્ર આ ક્ષેત્રદેવીની સ્તુતિ છે

જ્ઞાનાદિ—આ ભુવનદેવીની સ્તુતિ છે.

અદ્વૈતજ્ઞેષુ (મુનિવદનસૂત્ર) — આથી અદ્વૈતજ્ઞેષુ રહેલા મુનિઓને નમસ્કાર કરવામા આવે છે.

વરકનક—આથી એકબોસાંચેર તીર્થકરોને વંદન કરવામા આવે છે.

લગુશાન્તિ—શ્રીનાટુલનગરમા મરતી હઠાશ્યાથી માનદેવશરિઃ આ સ્તોત્ર રચ્યું છે એન મળવાથી, મામલ્લવાથી તથા અર્થી મળેલું જલ ઝાટવાથી સર્વ રોગો દૂર થાય છે અને શાન્તિ પેલાય છે.

करी भणव, गणतु पण गीजु व्यावारादि काड
न करतु त

अग्यारमु त्रत महीनामा पर्वना दिवसो
(आठम, पासा वर्गरे) मा पोतह करवो ते
गारमु त्रत पोमहने पारणे मुनिरानने बहो
रानी पञ्च नमस्तु त

सलपणा मरण समय गति सुधारवा माटे
त्रत-पञ्चस्वराण करवा ते
बाह्यतप नेने बीजाओ देखी शके एवो
उपवासादि तप करवो ते

अभ्यतरतप-नेने बीजाओ न देखी शके
एवा पश्चात्ताप विनयादि तप करवो ते
वीर्याचार-धर्म सगधी क्रियाओ तथा
कार्योमा पोतानी शक्तिनो सदुपयोग करवो ते
आ मर्ममा लागेला दोषा अतिचारमा
नगाविला हे

મન્હજિનાણં-આ સજ્જાયમાં શ્રાવકને કરવા
યોગ્ય હૃદયીશ કૃત્યોનું વર્ણન છે.

તિજયપદ્મ [સપ્તતિશત સ્તોત્ર]-આ
સ્તોત્રમાં એકસો મિત્તર તીર્થકરની સ્તુતિ છે.
શ્રી માનદેવસૂરિએ કોઈ વસ્તુને શ્રી સંઘમાં વ્યંતરે
ફેલેલ ઇપસર્ગ દૂર કરવા આ રચ્યું છે

નમિઝળ [મહાભયહર સ્તોત્ર] આ શ્રી મા-
નતુંગસૂરિએ રચેલું શ્રી પાર્શ્વનાથનું સ્તોત્ર છે.
એને સ્થિર ચિત્તે મળવાથી મ્હોટા મ્હોટા ભય
તથા વ્યાધિઓ નાશ પામે છે.

મક્તામર-આ પણ શ્રી માનતુંગસૂરિએ રચેલું
શ્રી આદિનાથનું સ્તોત્ર છે. આ આચાર્ય મહા-
રાજને કોઈ રાજાએ ૪૨ ઘેડીઓ પહેરાવી હતી.
તેઓ જેમ-જેમ શ્લોકો રચતા ગયા તેમ તેમ તે
ઘેડીઓ ઝૂટતી ગઈ, આથી જૈનધર્મની વહ
ઉઘાતિ (ચડતી) થઈ અને રાજા જૈન

પ્રીતિનાઓ થયો અને મળવાથી ઇચ્છા પ્રમાણે
 આરોગ્ય (રાગ રહિતપણુ) તથા લક્ષ્મી મળે ॥
 વલ્યાળમદિર-આ શ્રી સિદ્ધમેનદિવાન્મુ
 રિય રચેલુ શ્રી વાર્ધનાથનુ સ્તોત્ર (સ્તવન) છે
 શ્રી ઉજ્જયિની નગરીમા મહારાજ નામના જૈન
 મદિરમા શ્રીવાસ્થપ્રમુની પ્રતિમા હતી તેને વ્રાજ
 ણાદ શિવલિંગ પધરાતી ઢાકી દાંધી હતી
 વાદ આ સ્તોત્રના રચનાર આચાર્ય મહારાજ ત્યા
 ગયા ગને આ સ્તોત્ર રચ્યુ તેનો અગ્યારમો શ્લોક
 રચતા તે લિંગ પાટ્યુ અને પ્રતિમાજી પ્રકટ થયા
 અને મળવાથી સવ પ્રમારના સુસ મળે છે
 રત્નાકરપચ્વીશી-આ રત્નાકરસૂરિની રચેલી
 પ્રમુસ્તુતિ છે એમા આચાર્ય મહારાજે પોતામા
 રહેલા દોષો તથા અવગુણોની નિંદા કરી
 ડેગટે સમારિતની યાચના (માગણી) કરી છે

छ आवश्यकतां नाम तथा संक्षेप अर्थ.

सामायक ते करोमिभन्ते—जे अवश्य
करवुं तेने आवश्यक कहिये अने सर्व जीवो
साथे जे समता भाव तथा सर्व सावध व्यापारथी
विरमवुं ते सामायक.

२ चउविंशथ्यो ते लोगेस्त—चोवीस
जिनना स्तवनथी दर्शन मोहनीय कर्मनो क्षयो
पशम थईने समकृति शुद्ध थाय ते चउविंशथ्यो.

३ वंदणः—मुहपति पडिलेहीने वांदणा वे
देवां ते—गुरु वंदणथी ज्ञान दर्शन निर्मळ थाय
छ ते वंदण.

४ पडिक्कमणः—देवसिअ आलोइय ए सुत्र
कही यावत् अमुठिओ स्वामीए ते. तेनाथी
आवकने एकसो चोवीस अतिचारनी
यथा थाय.

૫ કાઠસ્સગ્ગઃ—આયરિય ઉવજ્જાયના ત્રણ કાઠસ્સગ્ગ કરવા તે. તેનાથી સબ્બ કપાયનું જિતયું થાય અને જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રની શુદ્ધિ થાય છે.

૬ પઠ્ઠવસ્સવાણઃ—તે તપ-પઠ્ઠવસ્સવાણં સમારયું તથા લેયું તે.

છ આવશ્યક કયાંથી કયાં સૂધી ગણાય છે તે.

૧ સામાયકઃ—ઈચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ દેવસિ પ્રતિક્રમણ ઠાઠું. એ સૂત્રથી પ્રતિક્રમણની ક્રિયા શરૂ થાય છે. ત્યાંથી કરોમિ-મંતેથી અતિચારની આઠ ગાથાના કાઠસ્સગ્ગ સૂધી પહેલું સામાયક આવશ્યક કહેવાય છે.

૨ ચઠ્ઠવિસય્થોઃ—અતિચારની આઠ ગાથાના

કાઠસ્સગ્ગ પછી જે લોગસ્સ કહેવામા આવે છે તે ત્રીજું આવશ્યક કહેવાય છે.

૩ વાદના —લોગસ્મ કહ્યા પછી મુહપત્તિ પડિલેહી જે વાદના દેવામા આવે છે તે ત્રીજું વદન આવશ્યક કહેવાય છે.

૪ પઢિકમણુ —વાદના દીધા પછી ઇચ્છા કોરેણ સદિસહ મગગ્નુ દેગિસિથ અલોડ, ત્યાથી આયરિય ઉવજ્ઞાયે સૂધી ચોથુ આવશ્યક પઢિકમણુ કહેવાય છે પરુલી, ચામાશી, સવત્સરી પ્રતિનમણ આ ચોથા આવશ્યકમા અત ભૂત થાય છે

૫ કાઠસ્સગ્ગ —આયરિય ઉવજ્ઞાય પછી જે લોગસ્સ એક લોગસ્મ અને એક લોગસ્સનો જે કાઠસ્સગ્ગ કરવામા આવે છે તે આવશ્યક કાઠસ્સગ્ગ કહેવાય છે

૬ પચ્ચરણ - આ છટ્ટુ આગ્યક કાઠ સ્વગ પઢી કરવાનું છે પરંતુ દેવમિ પ્રતિક્રમણમાં તે વણતે અસર નહીં રહેવાથી પ્રતિક્રમણનો શરૂઆતમાં પચ્ચરણ કરી પાંચમું આગ્યક પુરુ થયા પછી તે સમા રવામાં આવે છે અને રાઈ પ્રતિક્રમણમાં તે વણતેજ પચ્ચરણ કરવામાં આવે છે.

**સામાયક પ્રતિક્રમણ કરનારને
જાણવા લાયક ઉપયોગી વાવતો.**

૧ સામાયકનો કાઠ વે ઘડી દટલે ૪૮ મિનિટનો છે અને તે સામાયકની કરેલીભતે ઉચર્યા પછી ગણવો

૨ પ્રતિક્રમણમાં લોગસસના કાઠસસગો આવે છે તે ' ચદેસુ નિમ્મલયરા ' મુધી ગણા

लघु के घृहत् शान्ति वखते जे च्यार लोगस्सनो
काउस्सग आवे छे ते संपुर्ण गणवो. राइ प्रति-
क्रमणमां दुसुमिण दुसुमिणनो काउस्सग
खराय स्वप्न आव्युं होय तो 'सागरवर गंभीरा'
सुधी गणवो. नही तर 'चंदेसु निम्मलयरा'
सुर्धाज गणवो.

३ प्रतिक्रमण पण वे घडी एटले ४८ मिनि
दनी अंदर पुरु कखुं नही. उतावळधी मणा-
वतां टाईम ओछो रहे तो स्तवन संज्ञाय मोडु
कही अथवा बीजी कांइ धर्म क्रिया करी ४८
मिनिदनी टाईम पुरे करवो.

४ प्रतिक्रमणनो समय-देवसिक प्रतिक्रम-
णनो आरंभ अर्ध सूर्य देखातो होय ते
वखते चंदितु कहेवाय एवी रीते करवो.
अने राई प्रतिक्रमण ए प्रतिक्रमण कर्था पछी

દશ પડિલેહણા થાય ત્યારે મૂર્ચ્છા થાય
 એવી રીતે તેનો આરંભ કરવો. અપવાદે એટલે
 કારણે તો દૈવસિક પ્રતિક્રમણ દિવસના ચાર
 વાગ્યાથી રાત્રીના ચાર વાગ્યા સુધી થાય.
 તેમજ રાઈ પ્રતિક્રમણ રાત્રીના ચાર વાગ્યાથી
 દિવસના ચાર વાગ્યા સુધી થાય. પણ સમયે સ્થેતી
 કરે તે સફળ થાય, એમ જાણી સ્થેતી સમયેજ
 ક્રિયા કરવાનો યત્ન કરવો યોગ્ય છે.

(૫) રાઈ પ્રતિક્રમણ મંદ સ્થેતી કરવું. ઊંચ
 સ્થેતી થોલવાથી ગરબી આદિ હિંસક જીવો
 હિંસા કરવામાં પ્રવર્તે છે. મિથ્યાત્વી તથા
 હિંસક આદિ પાડોશમાં હોય તો કોઈ માહ-
 લાની જાણ લેઈ નહીં જાય, કોઈ દબા
 માંડે, કોઈ સાંઢવા મરડવા તથા લિપવા
 લાગે, કોઈ ચૂલો સઠગાવે, इत्यादि अनर्थના

કાર્યોમાં અનેક પ્રકારે ઘણા માણસો પ્રવર્તે છે, તેથી મંદ સ્વરે પ્રતિક્રમણ કરવાનો ઉપ-યોગ રાખવો.

(૬) પ્રતિક્રમણની વધી ક્રિયા પ્રમાદ રહિત પણે કરવાની છે, માટે તે વચ્ચે પાસે ચર-વળો હોય તો જરૂરીયાત વિના કટારણા ઉપર બેસવું નહિ. યનતાં સુધી કાઉસ્ટમા વંદન વિગેરે સર્વ આવશ્યક જથ્થાપૂર્વક ઉમા ઉમા કરવાનાં છે, શરીરે ઘેચેની હોય તોજ બેઠા બેઠા કરવું જોઈએ, પ્રતિક્રમણ ઠાયા પછી જ આવશ્યક સુધી ઉમા ઉમા, ક્રિયા કરવાની હોય છે. ફક્ત વંદિતુ તથા છ આવશ્યકની પૂર્વે અને પછી કરવામાં આવતી ક્રિયાજ કટારણા ઉપર બેસીને કરવાની છે.

(૭) પ્રતિક્રમણ કરતી વચ્ચે દષ્ટિ સ્થાપના-

ચાર્ય પર રાસત્રી દષ્ટિને અસ્થિર રાસત્રી
અથવા શૂન્ય ચિત્તે પ્રતિક્રમણ કરવાથી અનિધિ
દોષ લાગે છે, અને કરેલી ત્રિયા નિષ્ફળ
પ્રાય થાય છે, માટે ઉપયોગ રાસત્રી.

(૮) કાઉસસમ કરતી વખતે દષ્ટિ નાસિકાના
અગ્રભાગ પર રાસત્રી. તેમ ન બની શકે
તો સ્થાપનાચાર્ય પર દષ્ટિ રાસત્રી

(૯) પ્રતિક્રમણ ઠક જણ મળાવે અને વીજા
માણગો તના સૂત્રો લક્ષ્યમા રાસત્રી સામઢે તેમ
કરવાથી અર્થનુ ચિંતન ચરાચર થઈ ઠકે
છે તથા ઉપયોગ પણ ગઢી શકે છે

(૧૦) પ્રતિક્રમણ કેવી રીતે કરવું? — કોઈ
પણ રાસત્રી, (સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવિકાળ
તદ્રુપ ચિત્તવાચા વડેને, તન્મય થઈને તદ્રુપ ત્રિય
અધ્યવસાયવત થઈને, તેના અર્થમાં ઉપયુક્ત

थडने, तेनेज प्रिय मानीने, तद्भावना भावित
थडने, अन्यत्र कोइपण स्थाने मनने चचळ
नही करता एक मन वाळा थडने, विमन-
पणा रहित थडने, जिनउचन अने धर्म मार्गेने
त्रिपे रक्त मनसाळा थडने, उभयकाळ आयश्यक
प्रतिक्रमण करवु आग्रमा १ आयश्यक
करतो भव्य प्राणो संसारसमुद्रतो पार
पामे ए नि शंक छे.

(११) तमस्काय—पौषध के प्रतिक्रमणमा
लघु शुक्रा के बडीशंका निरारवा जनार १ काळ

१ काळ रखत एटछे—अपाडथी कार-
तक सुदी चोमासामा सवार साक्ष छ छ घडी,
तकथी कागण सुदी चोमासामा सवार साक्ष,
चार घडी अने कागणथी अपाड सुदीना चो
मा सवार साक्ष बे बे घडी आग्रमाणे का-

રસતે ઘણા માળમો કામચુ માથે નાણીને
 વહાર નીકઢ છે તેનો હેતુ એ છે કે-આકા
 શમાથી અપ્રકાયના જાગો વરમે છે તેની રક્ષા
 થાય પરતુ આપણા આસા અગના સ્પર્શથી તે
 જીવો હણાય છે તેથી જાણ શરીર ઉપર
 ઉનલુ વસ્ત્ર (કાનઢ) ઓઢીનેજ વહાર નીક
 ઢ્યુ જોડિયે માત્ર કામચુ માથે રાતવાથી
 ઘણા યોદાજ જીવોની જયણા થાય છે તે
 નીચો પળ જ્યારે એન કટાસણુ પાથરી તેના
 પર વેસીઈ ત્યારે હણાય છે તેથી આ યાવત
 પુરતુ ધ્યાન રાસગાની જરૂર છે કે ઉનની
 કામઢી તિગેરે ઓઢીનેજ વહાર નીકઢ્યુ
 જોડે, અને તે કામઢીને જયણા પૂર્વક
 એક વાણુ ઉઘી મૂઢવી

॥ स्थापनाचार्यजीनी पडिलेहणना
तेर बोल ॥

(१) शुद्ध स्वरूपना धारक गुरु (२)
ज्ञानमय, (३) दर्शनमय (४) चरित्रमय.
(५) शुद्ध श्रद्धामय (६) शुद्ध प्रवृत्तामय
(७) शुद्ध परस्सनामय. (८) पंचाचार पाळे.
(९) पंचाचार पठावे (१०) पंचाचार
पाठनानें अनुमोदे (११) मनगुप्ति (१२)
वचनगुप्ति (१३) काय गुप्ति ए गुप्ता
॥ इति ॥

परखी, चौमासी, अने संवत्सरी
प्रातिक्रमणमां कोईने छीकू
तो काउस्सग करवानो
अतिचार शरु

छीक आने तो इरियाही पडिकमी सकलान्हतना
 चित्यनदनथी माडीने प्रीतकमण फरीने करु.
 स्वार पडी बृद्ध आवि सुधीमा छीक आने
 तो दुखखरय कम्मखरय नो काउस्सग्ग
 कर्या अगाउ इरियाही पडिकमी लोगस्स
 कही एमासमण देइ इच्छाकरेण संदीसह
 भगरन् क्षुद्रोपद्रव उहडागणार्थं काउस्सग्ग करुं ?
 इच्छ करेमी काऊस्सग्ग अन्नत्थ० कही चार
 लोगस्सनो काउस्सग्ग सागरवर गभिरा सुधी
 करनो ते नीचेनी गाथा कहीने पारवो

सर्प यक्षांविकाद्या ये,
 वैयावृत्य कराः सुगः ॥

क्षुद्रोपद्रव संघातं,
 ते द्रुतं द्रवयंतुनः ॥ १ ॥

પડી પ્રગટ લોગસ્સ કહી દુ.રૂપસય કમ્મ-
સયનાં કાઠસ્સગ્ગ કરી વૃદ્ધ શાંતિ કહેયી.

જૈન તત્ત્વ સાર.

(૧) ૧ અરિહંત, ૨ સિદ્ધ, ૩ આચાર્ય,
૪ ઉપાધ્યાય અને ૫ સાધુ એ પાંચ પરમેષ્ઠી
મનાય છે.

(૨) ૧ મતિજ્ઞાન, ૨ શ્રુતજ્ઞાન, ૩ અવધિ-
જ્ઞાન, ૪ મનઃ પર્યવજ્ઞાન અને ૫ કેવલજ્ઞાન
એ પાંચ જ્ઞાન ગણાય છે.

(૩) ૧ મતિજ્ઞાન અને ૨ શ્રુતજ્ઞાન એ બે
ઇન્દ્રિય નિમિત્તક હોવાથી પરોક્ષજ્ઞાન કહે-
વાય છે.

(૪) ૧ અવધિજ્ઞાન, ૨ મનઃ પર્યવજ્ઞાન,
૩ કેવલજ્ઞાન એ ત્રણ જ્ઞાન આત્માને
હોવાથી જ્ઞાન મનાય છે. તેમાનાં

મના જે દેશ પ્રત્યક્ષ છે. અને કેવલ જ્ઞાન સર્વ પ્રત્યક્ષ છે

(૫) ૧ અનુગામી, ૨ અનનુગામી, ૩ વર્ધમાન, ૪ અવર્ધમાન યા હીયમાન, ૫ પ્રતિપાતી અને ૬ અપ્રતિપાતી એ રીતે છ પ્રકારે અવધિજ્ઞાન હોય છે

(૬) ૧ ડ્યુરાસમિતિ, ૨ ભાષાસમિતિ, ૩ દ્વેષના સમિતિ ૪ આદાનમહમત્ત નિક્ષેપના સમિતિ અને ૫ પારિષાપનિકા સમિતિ એ પાંચ સમિતિ ગણાય છે

(૭) ૧ મનોગુપ્તિ, ૨ વચનગુપ્તિ અને ૩ કાયગુપ્તિ એ ત્રણ ગુપ્તિ ગણાય છે

(૮) ૧ પ્રત્યક્ષ અને ૨ પરોક્ષ એ બે પ્રમાણ ગણાય છે.

(૯) ૧ અહિંસા, ૨ સત્ય, ૩ અસ્તેય, ૪ બ્રહ્મ-

ચર્ચા અને ૫ અપરિગ્રહ એ પાંચ મહાવ્રત કહેવાય છે.

(૧૦) ૧ સ્થૂલ પ્રાગાતિપાત વિરમણવ્રત, ૨ સ્થૂલ મૃષાવાદ વિરમણવ્રત, ૩ સ્થૂલ અદત્તાદાન વિરમણવ્રત, ૪ સ્વદારા સંતોષવ્રત, ૫ પરિગ્રહ પ્રમાણવ્રત, ૬ દિશિપરિમાણવ્રત, ૭ ભોગોપભોગ વિરમણવ્રત ૮ અનર્થદંડ વિરમણવ્રત, ૯ સામાયિક વ્રત, ૧૦ દેશા-વકાશિકવ્રત, ૧૧ પાપધવ્રત અને ૧૨ અતિથિ સંવિભાગવ્રત એ ચાર શ્રાવકનાં વ્રત કહેવાય છે.

(૧૧) ૧ સ્પર્શેન્દ્રિય, ૨ રસેન્દ્રિય, ૩ ગ્રાણેન્દ્રિય ૪ ચક્ષુરિન્દ્રિય અને ૫ શ્રોત્રેન્દ્રિય એ પાંચ ઇન્દ્રિયો ગણાય છે.

(૧૨) ૧ સ્પર્શ, ૨ રસ, ૩ ગંધ, ૪ અને ૫ ~~સ્પર્શ~~ પાંચ ઇન્દ્રિયોના વિષય છે.

(૪૮)

(૧૩) ૧ આર્તધ્યાન, ૨ રૌદ્રધ્યાન, ૩ ધર્મ-
ધ્યાન અને ૪ શુક્લધ્યાન એ ચાર ધ્યાન છે.

(૧૪) ૧ ક્રોધ, ૨ માન, ૩ માયા અને
૪ લોભ એ ચાર કપાય છે.

(૧૫) ૧ દાન, ૨ શીલ, ૩ તપ અને
૪ ભાવ એ ચાર પ્રકાર ધર્મના છે.

(૧૬) ૧ નરકગતિ, ૨ તિર્યચગતિ, ૩ મનુ-
ષ્યગતિ અને ૪ દેવગતિ એ ચાર ગતિ કહે-
વાય છે.

(૧૭) ૧ ઘર્ણ, ૨ ગંધ, ૩ રસ અને ૪ સ્પર્શ
એ ચાર પુદ્ગલના મુખ્ય ધર્મ છે.

(૧૮) ૧ પ્રકૃતિબંધ, ૨ સ્થિતિબંધ, ૩ રસ-
બંધ અને ૪ પ્રદેશબંધ એ ચાર બંધના
પ્રકાર છે.

(૧૯) ૧ મૈત્રીભાવના, ૨ પ્રમોદભાવના, ૩

કારુણ્યભાવના અને ૪ માધ્યસ્થ યા ઉપેક્ષા
માયના એ ચાર ધર્મધ્યાનની માયના છે

(૨૦) ૧ પદસ્થ, ૨ પિંડસ્થ, ૩ રુપસ્થ
અને ૪ રુપાતીત એ ચાર ધ્યાનના પ્રકાર છે

(૨૧) ૧ અનિત્ય માયના, ૨ અશરણ
માયના, ૩ સસારમાયના, ૪ એકત્વમાયના,
૫ અન્યત્વમાયના, ૬ અશુચિમાયના ૭ આશ્રવ-
માયના, ૮ સપ્તરમાયના, ૯ નિર્જરામાયના
૧૦ લોકસ્થમાયમાયના, ૧૧ વોધિદુર્લભમાયના,
અને ૧૨ ધર્મદુર્લભમાયના એ ચાર માયના
દરેક મહ્ય પ્રાણીને માયના લાયક છે

(૨૨) ૧ અનશન, ૨ ઉષ્ણોદ્રી, ૩ ઘૃત્તિ-
સંક્ષેપ, ૪ રસત્યાગ, ૫ કાયકલેશ અને
સલીનતા એ છ પ્રકાર વાહ્ય તપના છે.

(૨૩) ૧ પાપચ્છિન્ન, ૨ પ્રિય ૩

વચ્ચ, ૪ સ્વાધ્યાય, ૫ ધ્યાન અને ૬ કાર્યો-
ત્સર્ગ એ છ ભેદ અમ્યંતર તપના છે.

(૨૪) ૧ વેદના, ૨ કપાય, ૩ મરણ, ૪
વૈક્રિય, ૫ તૈજસ, ૬ આહારક અને ૭ કેવલી
એ સાત સમુદ્ધાત જાણવી.

(૨૫) ૧ જીવ, ૨ અજીવ, ૩ પુણ્ય, ૪ પાપ,
૫ આશ્રય, ૬ સંવર, ૭ નિર્જરા, ૮ વંધ અને
૯ મોક્ષ એ નવ તત્ત્વ કહેવાય છે.

(૨૬) ૧ કાઠ, ૨ સ્વભાવ, ૩ નિયત,
૪ પૂર્વકૃત અને ૫ ઉદય એ પાંચ તમવાય
કારણ શાસ્ત્ર નિર્દિષ્ટ છે. (શાસ્ત્રમાં વસ્ત્રાણેલા છે.)

(૨૭) ૧ અભિગ્રાહિક મિથ્યાત્વ, ૨
અનભિગ્રાહિક મિથ્યાત્વ, ૩ અભિનિવેશિક
મિથ્યાત્વ, ૪ સાંશયિક મિથ્યાત્વ અને ૫

અનામોગિક મિથ્યાત્વ એ પાંચ પ્રકાર મિથ્યાત્વના છે.

(૨૮) ૧ નામ નિષેધ, ૨ સ્થાપના નિષેધ, ૩ દ્રવ્ય નિષેધ અને ૪ ભાવ નિષેધ એ ચાર નિષેધા જાણવા.

(૨૯) ૧ સ્પર્શેન્દ્રિય, રસેન્દ્રિય, ૩ ગ્રાણેન્દ્રિય, ૪ ચક્ષુરિન્દ્રિય, ૫ શ્રોત્રેન્દ્રિય, ૬ મનોવ્રત્ત, ૭ વચનવ્રત્ત, ૮ કાયવ્રત્ત, ૯ શ્વાસોચ્છ્વાસ અને ૧૦ આયુષ્ય એ દશ પ્રાણ સમજવા.

(૩૦) ૧ સુદેવ ૨ સુગુરુ અને ૩ સુધર્મ એ ત્રણ તત્ત્વ કહેવાય છે.

(૩૧) ૧ શુષ્કવાદ, ૨ ત્રિવાદ ૩ ધર્મવાદ એ ત્રણ પ્રકારના વાદ કહેવાય છે.

(૩૨) ૧ સાધુ, ૨ સાધ્વી, ૩ શ્રાવક અને ૪ શ્રાવિકા એ ચતુર્વિધ સંઘ ગણાય છે.

(૩૩) ૧ નામ મંગલ, ૨ સ્થાપના મંગલ,
૩ દ્રવ્ય મંગલ, અને ૪ માવ મંગલ એ ચાર
પ્રકારના મંગલ ગણાય છે.

(૩૪) ૧ લીલો, ૨ રાતો, ૩ પીઠો,
૪ શ્યામ (કાઠો) અને ઉજ્જવલ ૫ એ પાંચ
પ્રકારના વર્ણ ગણાય છે.

(૩૫) ૧ કડવો, ૨ તીવ્રો, ૩ કયા-
યલો, ૪ સ્વાદો અને મધુરો એ પાંચ પ્રકારના
રસ ગણાય છે.

(૩૬) ૧ અરિહંત શરણ, ૨ શિદ્ધ શરણ,
૩ સાધુ શરણ અને ૪ ધર્મ શરણ એ ચાર શરણ
કહેવાય છે.

(૩૭) ૧ દાનાંતરાય, ૨ લામાંતરાય, ૩
ભોગાંતરાય, ૪ ઉપભોગાંતરાય, ૫ વીર્યાંતરાય,
૬ હાસ્ય, ૭ રતિ, ૮ અરતિ, ૯ મય, ૧૦

(૫૩)

શોક, ૧૧ દુઃખ, ૧૨ કામ, ૧૩ મિથ્યાત્વ, ૧૪ અજ્ઞાન, ૧૫ નિદ્રા, ૧૬ અન્ત, ૧૭ રાગ અને ૧૮ દ્વેષ એ અઢાર દૂષણ મનાય છે. તીર્થ-કર આ સર્વ દૂષણ રહિત હોય છે

(૩૮) ૧ દુઃસગર્ભિત વૈરાગ્ય, ૨ મોહ-ગર્ભિત વૈરાગ્ય અને ૩ જ્ઞાનગર્ભિત વૈરાગ્ય એ ત્રણ રીતે વૈરાગ્ય થાય છે

(૩૯) ૧ ઔદારિક, ૨ વૈક્રિય, ૩ આહારક, ૪ તૈજસ, ૫ માયા, ૬ શ્રાપ્તોશ્રાપ્ત, ૭ મનોવર્ગણા અને ૮ કાર્મણ વર્ગણા એ જાઠ પ્રકારની વર્ગણા કહેવાય છે

(૪૦) ૧ મારે, ૨ હઠવો, ૩ સુવાકો-૪ નરસટ, ૫ ટાઢો, ૬ ડનો, ૭ સ્તિર્ગ્વ ૮ લુલો એ આઠ પ્રકારના સ્પર્શ કહેવાય

(૪૧) ૧ અશોકનૃષ, ૨ સુરપુષ્પ

દીવ્યધ્વનિ, ૪ ચામર, ૫ સિંહાસન, ૬ દેવ-
હુંદુમિનાદ, ૭ મામંડલ અને ૮ છત્ર એ તીર્થ-
કરના આઠે પ્રાતિહાર્ય કહેવાય છે.

(૪૨) ૧ નિઘ્વણ અને ૨ વ્યવહાર એ
દરેક વસ્તુનું આંખર અને યાદ સ્વરૂપ છે.

(૪૩) ૧ ભક્તિવિનય, ૨ વહુમાનવિનય,
૩ ભાવનાવિનય, ૪ વિધિગ્રહણવિનય અને
૫ અમ્યગાવિનય એ પ્રકારે જ્ઞાનનો

વિનય

(૪૬) (૪) સદ્દેહના, (૩) લિંગ,
 (૧૦) વિનય, (૩) શુદ્ધિ, (૫) દૂષણ,
 (૮) પ્રમાદક, (૫) ભૂષણ, (૫) લક્ષણ,
 (૬) જયણા, (૬) આંગાર, (૬) માવના,
 (૬) સ્થાનક એ સદ્ગુણ બોલ સંમક્તિના
 જાણવા લાયક છે.

(૪૭) ૧ મતિગ્રજ્ઞાન, ૨ શ્રુતગ્રજ્ઞાન અને
 ૩ વિમલગ્રજ્ઞાન એ ત્રણ ગ્રજ્ઞાન ગણાય છે.

(૪૮) ૧ ભૂતકાલ, ૨ ભવિષ્યકાલ અને
 ૩ વર્તમાનકાલ એ કાલના કલિયત મંદ ફો-
 ધાય છે.

(૪૯) પાંચ જ્ઞાન, ચાર દર્શન અને ત્રણ
 ગ્રજ્ઞાન એ રીતે ચાર પ્રકાર ઉપયોગના થાય છે.

(૫૦) ૧ પૃથ્વીકાય, ૨ અવકાશ, ૩

તેજસ્કાય, ૪ વાયુકાય, ૫ વનસ્પતીકાય અને
૬ રસકાય એ છ કાય મનાય છે

(૫૧) ૧ વેદદ્રિય, ૨ તેજદ્રિય અને ૩
ષડરિંદ્રિય એ ત્રણ ચિત્તેન્દ્રિય કહેવાય છે.

(૫૨) ૧ જ્ઞાન ૨ દર્શન અને ૩ ચારિત્ર
એ રત્નત્રયી ગણાય છે

(૫૩) ૧ ધર્માસ્તિકાય, ૨ અધર્માસ્તિકાય,
૩ આકાશાસ્તિકાય, ૪ પૃથ્વીસ્તિકાય, ૫
વાયુસ્તિકાય અને ૬ જીવાસ્તિકાય. એ છ દ્રવ્ય છે

(૫૪) ૧ સ્મરણ, ૨ પ્રત્યાભિજ્ઞાન, ૩
તર્ક, ૪ અનુમાન અને ૫ આગમ એ પાંચ
પરોક્ષ પ્રમાણના ભેદ મનાય છે.

(૫૫) ૧ ઔદારિક, ૨ વૈક્રિય, ૩ આ
હારક, ૪ તૈત્તલ અને ૫ કાર્મણ. એ પાંચ
શરીર કહેવાય છે.

(૫૬) ૧ નૈગમ, ૨ સંગ્રહ, ૩ વ્યવહાર,
૪ સ્તુતિ, ૫ શુદ્ધ, ૬ સમમિત્ત અને ૭
અન્ય. એ સાત નય કહેવાય છે.

(૫૭) ૧ જ્ઞાનાવરણીય, ૨ દર્શનાવરણીય,
૩ વેદનીય, ૪ મોહનીય, ૫ આયુ, ૬ નામ,
૭ ગોત્ર અને ૮ અંતરાય. એ આઠ કર્મ કહે-
વાય છે. એમાં જ્ઞાનાવરણીય, દર્શનાવરણીય,
મોહનીય અને અંતરાય. એ ચાર ઘાતીકર્મ કહે-
વાય છે. અને વેદનીય, આયુ, નામ અને ગોત્ર,
એ ચાર અઘાતી કર્મ કહેવાય છે.

(૫૮) ૧ પ્રાણાતિપાત, ૨ મૃત્યુવાદ, ૩
અદત્તાદાન, ૪ મૈથુન, ૫ પરિગ્રહ, ૬ ક્રોધ,
૭ માન, ૮ મોયા, ૯ લોભ, ૧૦ રાગ, ૧૧
દેવ, ૧૨ કલ્હ, ૧૩ અમ્બ, ૧૪ અમ્બ, ૧૫
પિતૃ, (ચાહી,) ૧૫ સતિ અરતિ, ૧૬ પરપાર

વાદ, ૧૭ માયામૃણાવાદ અને ૧૮ મિથ્યાત્વ-
શલ્ય. એ અઢાર પાપસ્થાનક કહેવાય છે.

(૫૯) ૧ મિથ્યાત્વ ગુણસ્થાન, ૨ સાસ્વા-
દન ગુણસ્થાન, ૩ મિશ્ર ગુણસ્થાન, ૪ અવિરતિ
ગુણસ્થાન, ૫ દેશચિરતિ ગુણસ્થાન, ૬ સર્વ-
ચિરતિ ગુણસ્થાન, ૭ અત્રમત્ત ગુણસ્થાન, ૮
અપૂર્વકરણ ગુણસ્થાન, ૯ અનિવૃત્તિ ગુણસ્થાન,
૧૦ સૂક્ષ્મસંપરાય ગુણસ્થાન, ૧૧ ઉપશાંતમોહ
ગુણસ્થાન, ૧૨ ક્ષીણમોહ ગુણસ્થાન, ૧૩
સયોગી (કેવલી) ગુણસ્થાન, અને ૧૪
અયોગી (કેવલી) ગુણસ્થાન. એ પાંદ ગુણ-
સ્થાન. કહેવાય છે.

(૬૦) ૧ સ્યાત્ અસ્તિ, ૨ સ્યાત્ નાસ્તિ,
૩ સ્યાત્ અસ્તિ નાસ્તિ, ૪ સ્યાત્ અવક્તવ્ય,
૫ સ્યાન્ અસ્તિ અવક્તવ્ય, ૬ સ્યાત્ નાસ્તિ

અવક્તવ્ય અને, ૭ સ્યાત્ અસ્તિ નાસ્તિ અ-
ક્તવ્ય, એ સપ્તભગી કહેવાય છે

(૬૧) ૧ ક્ષમા, ૨ મૃદુતા, ૩ ઋતુતા,
૪ નિર્લોભતા, ૫ તપ, ૬ સયમ, ૭ સત્ય, ૮
શૌચ, ૯ આર્કિચન્ય, અને ૧૦ બ્રહ્મચર્ય એ
દશવિધ યતિધર્મ કહેવાય છે.

(૬૨) ૧ નિતર્ગરુચિ, ૨ ઉપદેશરુચિ,
૩ આજ્ઞારુચિ, ૪ સૂત્રરુચિ, ૫ વીજરુચિ, ૬
અભિગમરુચિ, ૭ વિસ્તારરુચિ, ૮ ક્રિયારુચિ,
૯ સંક્ષેપરુચિ અને ૧૦ ધર્મરુચિ. એ દશ સમ
કિતની રુચિ સમજી

(૬૩) ૧ જીવ છે, ૨ જીવ નિત્ય છે, ૩
જીવ કર્મનો કર્તા છે, ૪ જીવ કર્મનો ભોક્તા
છે, ૫ જીવને મોક્ષ છે અને ૬ તે પરમપદ

મોક્ષનો ઉપાય પણ શાસ્ત્રમાં ચતાવેલો છે
છ સ્થાનક ગણાય છે

(૬૪) ૧ ધર્મ, ૨ અર્થ, ૩ કામ અને ૪
મોક્ષ. એ ચાર પુરુષાર્થ ગણાય છે

(૬૫) ૧ જ્ઞાનાતિશય, ૨ અપાયાગમ
અતિશય, ૩ વચ્ચનાતિશય અને ૪ પૂજા અતિ
શય એ ચાર તીર્થીકરના મુખ્ય અતિશય છે.

(૬૬) ૧ ચક્ષુદર્શન, ૨ અચક્ષુદર્શન,
૩ અગધિદર્શન અને ૪ કેવલદર્શન એ ચાર
ગણાય છે

(૬૭) ૧ આહાર સજ્ઞા ૨ ભયસજ્ઞા, ૩
પરિગ્રહસજ્ઞા અને ૪ મૈથુન સજ્ઞા એ ચાર સજ્ઞા
દર્શન ગણાય છે

(૬૮) ૧ દ્રવ્યાનુયોગ, ૨ ગણિતાનુ

યોગ, ૩ કથાનુયોગ અને ૪ ચરણ કરણાનુ-
યોગ. એ ચાર અનુયોગ કહેવાય છે.

(૬૯) ૧ સૂત્રામ્યાસ, ૨ અર્થામ્યાસ,
૩ વસ્તુ અમ્યાસ અને ૪ અનુભવ અમ્યાસ.
એ ચાર પ્રકારના અમ્યાસ કહેવાય છે.

(૭૦) ૧ આક્ષેપિની, ૨ વિક્ષેપિની,
૩ નિર્વોદિની અને ૪ સર્વોદિની. એ ચાર પ્રકારની
ધર્મકથા હોય છે.

(૭૧) ૧ ધર્મ દેશના, ૨ ગતિ દેશના,
૩ મંથ દેશના અને ૪ મોક્ષ દેશના એ ચાર
પ્રકારની દેશના કહેવાય છે.

(૭૨) ૧ આચારધર્મ, ૨ દયાધર્મ,
૩ ક્રિયાધર્મ અને ૪ વસ્તુધર્મ. એ ધર્મના
ચાર પ્રકાર ગણાય છે.

(૭૩) ૧ રત્નપ્રમા, ૨ ગ્રંથપ્રમા, ૩

વાતુકાપ્રમા ૪ પદ્મપ્રમા, ૫ ઘૂમપ્રમા, ૬
તમ પ્રમા અને ૭ તમ.સ્તમ પ્રમા એ સાત
નરકના નામ છે

(૭૪) ૧ સમકિત, એ ધર્મવૃક્ષનું મૂળ
છે, ૨ ધર્મ નગરનું દ્વાર છે, ૩ ધર્મ મેહલનો
પાયા છે, ૪ સમસ્ત ગુણનું નિધાન છે, ૫
સમસ્ત ગુણનો આધાર છે અને ૬ થુત શીલા
દિક ધર્મનું ભાન છે એ રીતે સમ્યક્ત્વને
દૃઢ રાખવાની છ માનના છે

(૭૫) ૧ શકા, ૨ વાદ્યા, ૩ ત્રિચિ
ન્નિત્તા, ૪ મિથ્યાત્વી પ્રશસ્તા અને ૫
મિથ્યાત્વી પરિચય એ સમ્યક્ત્વને મલિન
કરનારા પાંચ દૂષણ છે

(૭૬) ૧ અનુદ્રતા સુરૂપતા, ૨ इन्द्रिय
પટ્ટા, ૩ સામ્યતા, ૪ જનાપ્રિયતા, ૫ અહૂ

રતા, ૬ ભીરુતા, ૭ અશઠતા, ૮ દાક્ષિણ્યતા,
 ૯ લજ્જાલુતા, ૧૦ દયાલુતા, ૧૧ મધ્ય-
 સ્થતા, ૧૨ ગુણરાગિતા, ૧૩ સત્યાપ્રિયતા,
 ૧૪ સુપક્ષતા, ૧૫ દીર્ઘ દર્શિતા, ૧૬ વિશે-
 પજ્ઞતા, ૧૭ વૃદ્ધાનુગતતા, ૧૮ વિનયવંતતા,
 ૧૯ કૃતજ્ઞતા, ૨૦ પરહિતકારિતા અને. ૨૧
 લબ્ધલક્ષતા. એ શ્રાવકના એકવીશ ગુણ
 કહેવાય છે.

(૭૭) ૧ દર્શનપટ્ટિમા, ૨ વ્રત પટ્ટિમા, ૩
 સામાયિક પટ્ટિમા, ૪ પૌષ્ઠ પટ્ટિમા, ૫ કાયોત્સર્ગ
 પટ્ટિમા, ૬ મૈથુનત્યાગ પટ્ટિમા, ૭ સચિત્તત્યાગ
 પટ્ટિમા, ૮ આરંભત્યાગરૂપ પટ્ટિમા, ૯ આરંભ
 કરાવવાના ત્યાગરૂપ પટ્ટિમા, ૧૦ ઔદે-
 શિક આહારાદિ ત્યાગરૂપ પટ્ટિમા અને ૧૧
 શ્રમણમૂત (સાધુસદ્ગુણ સમાચરણરૂપ) પટ્ટિમા.

૧ અગીયાર શ્રાવણની પાઠિમા કહેવાય છે.

(૭૮) ૧ રામાયિક, ૨ હેદોપસ્થાપનીય, ૩ પરિહારનિશુદ્ધિ, ૪ દુષ્ટા સપરાય અને ૫ યથારૂપાત ૧ પાંચ પ્રકારે ચારિત્ર કહેવાય છે

(૭૯) ૧ સમચતુરસ્ર = ન્યપ્રોધ, ૨ સાદિ, ૩ વામન, ૪ કુન્જ અને ૬ હુડક. ૧ છ સંસ્થાન કહેવાય છે

(૮૦) ૧ ચત્ર રૂપમનારાચ ૨ રૂપ મનારાચ, ૩ નારાચ, ૪ અર્ધનરચ, ૫ કીલિના અને ૬ સેગર્ષ (છેવટુ) ૧ પ્રમાણે છ સંઘયણ કહેવાય છે

(૮૧) ૧ ગહિરાત્મા, ૨ અંતરાત્મા અને ૩ પરમાત્મા ૧ રીતે આત્માની ત્રણ અવસ્થાઓ હોય છે

(૮૨) ૧ સમ્યગ્દષ્ટિ, ૨ મિઘ્યાદષ્ટિ, અને મિશ્રદષ્ટિ. એ ત્રણ પ્રકારે દષ્ટિ કહેવાય છે.

(૮૩) ૧ અતિ, ૨ મતી અને ૩ કૃપિ એ ત્રણ કર્મભૂમિક્ષેત્ર ઓઝુલવાનાં સૂચ્ય ચિન્હ છે.

(૮૪) ૧ ઉત્પાદ (ઉત્પત્તિ), ૨ વ્યય (સ્થિતિ) અને ૩ ધ્વાન્ય (નાશ). એ ત્રિપદી કહેવાય છે.

(૮૫) પાંચ મરતક્ષેત્ર, પાંચ ઐરવતક્ષેત્ર અને પાંચ મહાવિદેહક્ષેત્ર. એ પંધર કર્મ ભૂમિક્ષેત્ર ગણાય છે.

(૮૬) પાંચ દેવકુરુ, પાંચ ઉત્તરકુરુ, પાંચ હરિવર્ષ, પાંચ રમ્યક, પાંચ હિમવંત, અને પાંચ હિરણ્યવંત. એ પ્રમાણે ત્રીશ અકર્મ ભૂમિ યુગલીયાનાં ક્ષેત્રો કહેવાય છે.

(૮૭) ૧ ધ્યાયિક સમ્યક્ત્વ, ૨ ઉપશમ સમ્યક્ત્વ અને ૩ ક્ષાયોપશમિક સમ્યક્ત્વ. એ ત્રણ પ્રકારે સમ્યક્ત્વ જાણવું.

(૮૮) ઉત્તરર્પિણી અને અવસર્પિણીના વીંશ કોડાકોડી સાગરોપમ મઠીને એક કાલચક્ર થાય છે.

(૮૯) ૧ હાસ્ય, ૨ રતિ ૩ અરતિ, ૪ મય, ૫ શોક, ૬ દુઃખ, ૭ પુરુષવેદ, ૮ સ્ત્રીવેદ અને ૯ નૃપુમકવેદ. એ નવ નોકપાય ગણાય છે.

(૯૦) દ્રવ્યદેવ (દેવ થયના હોયતે), ૨ નરદેવ (ચક્રવર્તી પ્રમુખ રાજા), ૩ ધર્મ-દેવ (મુનિરાજ), ૪ દેવાધિદેવ (તીર્થંકર મહારાજ, અને ૫ માતૃદેવ (ચાર નિકાયના દેવતાઓ) એ પાંચ પ્રકારના દેવ કહેવાય છે.

(૯૧) ૧ ક્ષાયિક ભાવ, ૨ ઉપશમ ભાવ, ૩ ક્ષયોપશમભાવ, ૪ ઉદયિક ભાવ, અને ૫ પારિ-
ણમિક ભાવ એ પાંચ પ્રકારે ભાવ કહેવાય છે.

(૯૨) ૧ દેવસીય, ૨ રાઢ્ય, ૩ પશ્ચીય
૪ ચૌગામીય, અને ૫ સપ્તચ્છરીય એ પાંચ
પ્રતિક્રમણ કહેવાય છે

(૯૩) ૧ જ્ઞાન, ૨ દર્શન, ૩ ચારિત્ર,
૪ તપ, અને ૫ વીર્ય, એ પાંચ આત્માના સ્વા
ભાવિક મૂલ્યગુણ ગણાય છે.

(૯૪) ૧ ધર્માસ્તિકાય, ૨ અધર્માસ્તિ-
કાય, ૩ આકાશાસ્તિકાય, ૪ પુદ્ગલાસ્તિકાય-
અને ૫ કાળ એ પાંચ અજીવ દ્રવ્ય કહેવાય છે,

(૯૫) ૧ હમ્બાલકર્મ ૨ વનકર્મ, ૩ સાહી-
કર્મ, ૪ માહીકર્મ, ૫ પોહીકર્મ, ૬ દાત્રેપાર,
૭ લાસ વેપાર, ૮ રસ વેપાર, ૯ કેશ

વેપાર, ૧૦ ત્રિપ વેપાર, ૧૧ લંબપીલન કર્મ, ૧૨ નિહંતન કર્મ, ૧૩ દાવાગ્રિકર્મ, ૧૪ સરદહ શોષણકર્મ, અને ૧૫ અસતી પોષણ-કર્મ, એ પંચર કર્માદાન કહેવાય છે.

(૯૬) ૧ એકવચન, ૨ દ્વિવચન, ૩ બહુ-વચન, ૪ સ્ત્રીલિંગ, ૫ પુરુષલિંગ, ૬ નપુંસક-લિંગ, ૭ અધ્યાત્મ વચન, ૮ ઉપનીત વચન, ૯ અપનીત વચન, ૧૦ ઉપનીત અપનીત વચન, ૧૧ અપનીત ઉપનીત વચન, ૧૨ અતીત વચન, ૧૩ વર્તમાન વચન, ૧૪ અનાગત વચન, ૧૫ પ્રત્યક્ષ વચન, અને ૧૬ પરોક્ષ વચન એ સોઠ ચોલને જાણનાર પુરુષ યથાર્થ ઉપદેશ આપી શકે છે.

(૯૭) ૧ નમોગામિની, ૨ પરશ્વરી પ્રંશિની, ૩ રૂપ પરાવર્તિની, ૪ સ્થંભની, ૫ મોહિની, ૬

સ્વર્ણસિદ્ધિ, ૭ રત્ન સિદ્ધિ, ૮ રસ સિદ્ધિ, ૯
 વંધ ધોમિની, ૧૦ શત્રુ પરાજયિની, ૧૧
 યશ કર્ણી, ૧૨ મૃતાદિ દમની, ૧૩ સર્વ
 સંપત્કરી, અને ૧૪ શિવપદ પ્રાપ્તિ કારિકાં
 એ ઘોંદ મોટી વિદ્યા કહેવાય છે.

(૧૮) ૧ શોલ ચોલને જાણનાર, ૨ શાસ્ત્રાર્થ
 વિસ્તારી જાણે, ૩ વાણીમાં મીઠાશ હોય, ૪
 પ્રસંગ-અવસર જાણ હોય, ૫ સત્યવચન ચોલે,
 ૬ શ્રોતાશ્રોતો સંદેહ છેદે, ૭ બહુશાસ્ત્રવેત્તા-
 ગીતાર્થ હોય, ૮ અર્થ વિસ્તારી સંવરો-સંદોષી
 જાણે, ૯ વ્યાકરણ રહિત ભાષા કર્કશ ન
 ચોલે, ૧૦ વાણીથી સમાને રીક્ષણે, ૧૧ શ્રોતા-
 જોના વોધમાટે પોતે પ્રશ્ન કરે, ૧૨ શ્રવણ કર-
 નાર સ્પષ્ટ સમજી શકે તે માટે અર્થનું સ્પષ્ટી-
 કરણ કરે, ૧૩ અહંકાર રહિત હોય, અને ૧૪

धर्मरत तथा सतोषधारी होय, ए वक्ताना चौद गुणो गणाय छे.

(९९) १ भक्तिरत, २ मिष्टभाषी, ३ गर्व रहित, ४ श्रवणरुची, ५ अचंचल, ६ एकाग्र तार्थी श्रवण करनार, ७ जेबु सामञ्यु होय तेनु कहे, ८ प्रश्नोना जाण होय, ९ सामकेला शास्त्रोनु रहस्य जाण, १० धर्मकार्ये आद्यु न होय ११ दातार होय, १२ गुणज्ञ होय, १३ निंदा, १४ दोषरहित होय, ए श्रोताना चौद गुण कहेवाय छे

(१००) १ नित्य स्वभावर, २ अनित्य स्वभाव, ३ एक स्वभावर, ४ अनेक स्वभाव, ५ सत् स्वभावर, ६ असत् स्वभाव, ७ वक्तव्य स्वभावर, ८ अवक्तव्य स्वभावर, ९ भेद स्वभावर, १० अभेद स्वभाव, अने ११ परम

સ્વભાવ, એ વધા સ્વભાવના ભેદ વિશેષ ગણાય છે.

(૧૦૧) [૪] ગતિમાર્ગણા, [૫]
 ઇન્દ્રિય માર્ગણા, [૬] કાયમાર્ગણા, [૩]
 યોગમાર્ગણા, [૩] વેદમાર્ગણા, [૪] કષાય
 માર્ગણા, [૮] જ્ઞાનમાર્ગણા, [૭] સંયમ
 માર્ગણા, [૪] દર્શનમાર્ગણા, [૬] લેશ્યા-
 માર્ગણા, [૨] મહ્ય માર્ગણા, [૬] સમ્ય-
 કત્વ માર્ગણા [૨] સંજ્ઞામાર્ગણા, [૨]
 આહારમાર્ગણા. એ રીતે વધી મઢીને ઘાસઠ
 માર્ગણા કહેવાય છે.

(૧૦૨) ૧ યમ, ૨ નિયમ, ૩ આસન,
 ૪ પ્રાણાયામ, ૫ પ્રત્યાહાર, ૬ ધારણા, ૭
 ધ્યાન અને ૮ સમાધી. એ યોગના આઠ અંગ
 કહેવાય છે.

(૧૦૩) ૧ શ્રુત સામાયક, ૨ સમાકિત સામાયક, ૩ દેશવિરતિ સામાયક અને ૪ સર્વ વિરતિ સામાયક એ રીતે સામાયકના ચાર પ્રકાર થાય છે

(૧૦૪) ૧ પ્રીતિ અનુષ્ઠાન, ૨ ભક્તિ અનુષ્ઠાન, ૩ વચન અનુષ્ઠાન અને ૪ ઝરંગા અનુષ્ઠાન એ ચાર અનુષ્ઠાન કહેવાય છે

(૧૦૫) ૧ મધપાન, ૨ વિષય, ૩ કપાય, ૪ નિદ્રા અને ૫ વિકથા એ પાંચ પ્રમાદ કહેવાય છે

(૧૦૬) ૧ હલોક મય, ૨ પરલોક મય, ૩ આદાન મય, ૪ અવસ્માત મય, ૫ અપયશ મય ૬ વેદનામય અથવા આજીવિકા મય અને ૭ મરુણ મય. એ સાત પ્રકારના મય કહેવાય છે.

(૧૦૭) ૧ હસ્તિનો, ૨ સિંહનો, ૩ સર્પનો, ૪ અગ્નિનો, ૫ સમુદ્રાદિક પાણિનો, ૬ ચોરનો અને ૭ રાજાનો. એ સાત પ્રકારના મય કહેવાય છે.

(૧૦૮) ૧ આરિસો, ૨ મદ્રાસન, ૩ વર્ધમાન, ૪ પ્રધાનકુંભ ૫ શ્રીવત્સ, ૬ મત્સ્ય ધુમ્મ, ૭ સાર્થીઓ અને ૮ તંદાવર્ત. એ અષ્ટ મંગલ કહેવાય છે.

(૧૦૯) ૧ જાતિમદ, ૨ કુલમદ, ૩ ચક્રમદ, ૪ સ્વમદ, ૫ તપમદ, ૬ લોભમદ, ૭ શ્રુતમદ અને ऐश्वर्यમદ. એ આઠ પ્રકારના મદ કહેવાય છે.

(૧૧૦) ૧ સ્પર્શ બલ, ૨ રસ બલ, ૩ ગ્રાણ બલ, ૪ ચક્ષુ બલ, ૫ શ્રોત બલ, ૬ જ્ઞાન-બલ ૭ દર્શન બલ, ચારિત્ર બલ; ૯ તપ બલ, અને

વીર્ય ચલ એ દશ પ્રકારના ચલ કહેવાય છે.
 (૧૧૧) ૧ સતી, ૨ મદવ, ૩ અજ્જર,
 અને ૪ મુત્તિ એ ચાર શુદ્ધ ધ્યાનના આલંકાર
 જાણરા

(૧૧૨) ૧ મુદ્દ, ૨ છત્ર, ૩ ચામર,
 ૪ પગરણા, અને ૫ સડગ એ પાંચ પ્રકારના
 અભિગમો જાણરા

(૧૧૩) ૧ કૃષ્ણ, ૨ નીલ, ૩ કાષોત,
 ૪ તેજો, ૫ પદ્મ, અને ૬ શુદ્ધ, એ છ લેશ્યા
 ઓ કહેવાય છે

(૧૧૪) ૧ આઠસ, ૨ મોહ, ૩ અર્પણ
 ઘાદ ૪ અહંકાર ૫ ક્રોધ, ૬ મમાદ, ૭ કૃપ
 ણતા, ૮ ગુરુમય, ૯ શોક, ૧૦ અજ્ઞાન,
 ૧૧ અસ્થિરતા, ૧૨ કુતૂહલ અને ૧૩
 ત્રીપ્ર નિવયામિલાપ એ તેર કાઠીયા કહેવાય છે

(૧૧૫) ૧ હાથી, ૨ ઘૃષમ, ૩ મિંહ, ૪
 લક્ષ્મી, ૫ ફુલની માઝા, ૬ ચંદ્ર, ૭ સૂર્ય, ૮
 ધ્વના, ૯ કઙ્કણ, ૧૦ પદ્મ સરોવર, ૧૧ ક્ષીર,
 સમુદ્ર, ૧૨ દેવવિમાન, ૧૩ રત્નનો રાણી, અને
 ૧૪ નિર્ધૂમ અગ્નિ એ ચૌદ સ્વપના કહેવાય છે

(૧૧૬) ૧ ચક્રરત્ન ૨ સહ્યગ રત્ન, ૩
 હય રત્ન, ૪ દહ રત્ન, ૫ મણિ રત્ન, ૬
 કાંચણી રત્ન ૭ ગજરત્ન, ૮ અશ્વરત્ન, ૯
 પુરોહિત રત્ન, ૧૦ મેનાપતિ રત્ન, ૧૧ ગાથા-
 પતિ રત્ન, ૧૨ વાર્ધકી રત્ન, અને ૧૩ સ્ત્રિ-
 રત્ન, અને ૧૪ ચર્મ રત્ન. એ ચત્રવતિના ચૌદ
 રત્નો ગણાય છે.

(૧૧૭) ૧ ઉપકાર ક્ષમા, ૨ અપકાર
 ક્ષમા, ૩ વિપાક ક્ષમા, ૪ વચન ક્ષમા, અને
 ૫ ધર્મ ક્ષમા એ પાંચ ક્ષમા કહેવાય છે.

(૧૧૮) ૧ અમયદાન, ૨ સુપાત્ર દાન,
૩ અનુક્રપા દાન ૪ ઉચિત દાન અને ૫
કીર્તિ દાન એ પાંચ દાન કહેવાય છે

(૧૧૯) ૧ અનુક્રપા દાન, ૨ સમ્રહ
દાન, ૩ મય દાન, ૪ તજ્જા દાન, ૫ કીર્તિ
દાન ૬ કુલ દાન, ૭ અધર્મ દાન, ૮ આશ્વા
દાન ૯ સુપાત્ર દાન, અને ૧૦ અમય દાન એ
રીતે દશ દાન પણ કહેવાય છે

(૧૨૦) ૧ આણિમા, ૨ મહીમા, ૩
લઘીમા ૪ ગરીમા, ૫ પ્રાપ્તી, ૬ પ્રાકાશ્ય,
૭ હશત્વગ, અને ૮ વાપત્વગ એ આઠ સિ
દ્ધિના નામ કહેવાય છે

(૧૨૧) ૧ શ્રી સપ્તમદવ ૨ શ્રી અનિત
નાથ, ૩ શ્રી સમવનાથ, ૪ શ્રી અગ્નિનદન,
૫ શ્રી સુમતિનાથ, ૬ શ્રી પદ્મપ્રસુ, ૭ શ્રી

(૭૭)

સુપાર્થનાથ, ૮ શ્રી ચંદ્રપ્રભુ, ૯ શ્રી સુવધિનાથ,
 ૧૦ શ્રી શીતલનાથ, ૧૧ શ્રી શ્રેયાંસનાથ, ૧૨
 શ્રી વાસુદેવ, ૧૩ શ્રી વિમલનાથ, ૧૪ શ્રી
 અનંતનાથ, ૧૫ શ્રી ધર્મનાથ, ૧૬ શ્રી શાંતિ-
 નાથ, ૧૭ શ્રી હંચુનાથ, ૧૮ શ્રી અરનાથ,
 ૧૯ શ્રી મહિનાથ, ૨૦ શ્રી મુનિસુન્દર, ૨૧
 શ્રી નમિનાથ, ૨૨ શ્રી નેમનાથ, ૨૩ શ્રી
 પાર્થનાથ, ૨૪ શ્રી મહાવીરસ્વામી. (વર્તમાન-
 યામી) ૫ વર્તમાન (ચાલુ) ચૌવીસીના
 સીયંકરના નામ છે

(૧૨૨) ૧ શ્રી કેવલદ્વાની, ૨ શ્રી નિ-
 વ્યાળી, ૩ શ્રી સાગર, ૪ શ્રી મહાયજ, ૫
 શ્રી વિમલદેવ, ૬ શ્રી સર્વોત્કૃષ્ટ, ૭ શ્રી
 શ્રીધર, ૮ શ્રી દક્ષિણામી, ૯ શ્રી દામોદર,
 ૧૦ શ્રી સુતેજનાથ. ૧૧ શ્રી યામી, ૧૨

श्री मुनिसुन्त, १३ श्री सुमतिनाथ, १४ श्री
 शिवगति, १५ श्री अस्तागजी, १६ श्री नमी
 धर, १७ श्री अनिलनाथ, १८ श्री यशोधर,
 १९ श्री कृतार्थनी, २० श्री जिनेश्वर, २१
 श्री शुद्धमती, २२ श्री शिवर, २३ श्री
 स्पन्दनजी, २४ श्री सप्रतिजी ए अतित (गद्)
 चोरीमीना तीर्थकरना नाम छे

(१२३) १ श्री पञ्चनाभ, २ श्री हरदेव,
 ३ श्री सुपार्थ, ४ श्री स्वयम्भु, ५ श्री सर्गानु
 भूति, ६ श्री दवश्रुत, ७ श्री उदयप्रभु, ८ श्री
 पेढालप्रभु ९ श्री पोहिलप्रभु, १० श्री शत
 कीर्ति, ११ श्री सुप्रतनाथ, १२ श्री अमम
 नाथ, १३ श्री निष्कपाय, १४ श्री निष्पुलाक,
 १५ श्री निर्ममनाथ, १६ श्री चित्रगुर्पी, १७
 श्री समाधिनाथ, १८ श्री सनरनाथ, १९ श्री

(७९)

यशोधर, २० श्री विजयनाथ, २१ श्री माहि-
प्रभु, २२ श्री देवप्रभु, २३ श्री अनंतजी, २४
श्री भद्रकर, ए अनागत (आपत्ती) चोरी
सीना तीर्थकरोना नाम ले

(१२४) १ श्री मधर, २ श्री युगमंधर,
३ श्री गहू, ४ श्री मुगहू, ५ श्री सुनात,
६ श्री सयप्रभु, ७ श्री शपमानन, ८ श्री
अनंतनिर्य, ९ श्री सूरप्रभु, १० श्री निमल,
११ श्री वज्रगर, १२ श्री चद्रानन १३ श्री
चद्रगहू, १४ श्री भुजग, १५ श्री नेमप्रभु,
१६ श्री ईश्वर, १७ श्री नयरसेन, १८ श्री
महामद्र, १९ श्री देवजस, २० श्री अनित
निर्य ए बीस विहरमान चिनना नाम ले

(१०५) १ रूपम, २ चद्रानन, ३ वर्ध-

માન, અને ૪ વારિપેષ. એ ચાર શાશ્વતા તીર્થ
કર કરેવાય છે

(૧૨૬) ત્રણ ચોગીમીના ૭૨ તીર્થકર
અને ૨૦ વિહરમાન અને ચાર સાશ્વતા તીર્થ
કર મઠીને ૯૬ વિન કહેવાય છે

(૧૨૭) ચોગીશ તીર્થકર ચાર ચક્રવર્તી,
નર વાસુદેવ, નર વઙ્ગદેવ અને નર પ્રતિ વાસુ-
દેવ એ ત્રિપટ્ટી શલાકા પુરુષ કહેવાય છે.

(૧૨૮) ૧ આચારાગ, ૨ સુયગડાગ,
૩ ઠાળાગ, ૪ સમરાપાગ, ૫ મગવતી, ૬
જ્ઞાતાધર્મ કથાગ, ૭ ઉપાસક દશાગ ૮
અતગઢ દશાગ, ૯ અનુત્તરો વગાદ્ય, ૧૦
પ્રશ્નવ્યાકરણ, અને ૧૧ વિપાક એ અગી
ચાર અગ. અને ૧ ઉપવાઈ, ૨ રાયપસેળી,
૩ લીરામિગમ, ૪ પન્નરણા, ૫ સૂરપદ્મત્તિ,

૬ જંતુઘોષપન્નાત્તિ, ૭ ચંદપન્નાત્તિ, ૮ નિરયા-
 ચલી, ૯ કપ્પવર્ડિસિયા, ૧૦ પુષ્પિયા, ૧૧
 પુષ્પચૂલિયા, અને ૧૨ ચન્દિદસા એ ચાર ઉપાંગ.
 અને ૧ ચતુસરણ પયગ્નો, ૨ આરપન્નચણ
 પયગ્નો, ૩ મહાપન્નચણ, ૪ મત્તપરિજ્ઞા, ૫
 તંદુલ વેચાલ, ૬ ગાગિવિજ્ઞા ૭ ચદવિજય,
 ૮ દેવેન્દ્ર સ્તવ, ૯ મરણ સમાધિ, અને ૧૦
 સધારા. એ દશ પયગ્ના. અને ૧ દશાશ્રુત સ્કંધ,
 ૨ વૃક્ષત્કલ્પ, ૩ વ્યગ્રહારકલ્પ, ૪ જિત્તકલ્પ,
 ૫ લઘુનિશીથ, અને ૬ મહાનિશીથ એ છ
 છેદસૂત્ર. અને ૧ આવશ્યક, ૨ દર્શનકાલિક,
 ૩ ઊત્તરાધ્યયન, અને ૪ પિંઢ નિર્ણુક્તિ એ ચાર
 મૂળ સૂત્ર. અને ૧ નંદીસૂત્ર, ૨ અનુયોગ-
 દ્વાર સૂત્ર એ બે ચૂલિકા સૂત્ર આ પ્રમાણે
 ૧૧ અંગ, ૧૨ ઉપાંગ, ૧૦ પયગ્ના, ૬

છેદ સૂત્ર, ૪ મૂલ સૂત્ર, ૨ ચૂલિમ સૂત્ર,
મલીને કુલ ૪૫ થાય છે એ રીતે પીસ્તાલાસ
આગમ કહેવાય છે

(૧૨૯) ૧ સૌધર્મ, ૨ જ્ઞાન, ૩ સન
તુમાર, ૪ માહેદ્ર, ૫ ગ્રન્થ, ૬ લાલક, ૭
શુક્ર, ૮ સદસાર ૯ આણત, ૧૦ પ્રાણત,
૧૧ આરણ, અને ૧૨ અચ્યુત. એ ધાર દેવ
લોક કહેવાય છે

(૧૩૦) ૧ સચિત, ૨ દ્રવ્ય, ૩ ત્રિગય,
૪ ઉપાનહ (વાણહ) ૫ તપોલ, ૬ વસ્ત્ર,
૭ પુષ્પભોગ, ૮ વાહન, ૯ શયન, ૧૦ તિલે-
પન, ૧૧ ગ્રન્થચર્ય, ૧૨ દિશિ, ૧૩ સ્નાન, અને ૧૪
મતેસુ (માત પાણી) એ ચૌદ નિયમના નામ છે.

(૧૩૧) (૫) પાંચ મહાત્રત, (૧૦)
દશ પ્રકારનો યતિ ધર્મ, (૧૭) સત્તર ભેદ

(૮૩)

સંયમ, (૧૦) દશ મેદે વૈયાવર્ચ્વ, (૧)
 નવ બ્રહ્મચર્યની ગુપ્તિ, (૩) સ્તનત્રયી (જ્ઞાન,
 દર્શન અને ચારિત્ર) (૧૨) ચાર પ્રકારનું
 તપ (છ વાહ્ય અને છ અભ્યંતર) ૪ કપાય
 (ક્રોધ, મન, માયા અને લોભ) ને જીતવું
 હે. આ પ્રમાણે કરણ સિચરીના શીત્તેર બોલ
 જવા.

(૧૩૨) ૧ આહાર, ૧ પાત્ર, ૧ વસ્તી,
 ચક્ષુ, ૫ સુમતિ, ૧૨ ભાવના, ૧૨ પ્રતિમા,
 ઈન્દ્રિય નિષેધ, ૨૫ શ્રુતિલેખના, ૩ ગુપ્તિ,
 અભિગ્રહ. આ પ્રમાણે કરણ સિચરીના શીત્તેર
 બોલ જાણવા.

(૧૩૩) ૧ જ્ઞાતિ, ૨ મતિ, ૩ અવ
 ગાહના, ૪ અનુમાન રસ, ૫ પ્રદેશ, અને ૬

આયુષ્ય. એ પ્રમાણે છ વાત આયુષ્ય વાધ
વસતે બંધાય છે

(૧૩૪) ૧ આગમ વ્યવહાર ૨ શુદ્ધ
વ્યવહાર, ૩ આજ્ઞા વ્યવહાર, ૪ ધારણા વ્યવ
હાર અને ૫ જીતિ વ્યવહાર. આ પાંચ વ્યવહાર
કહેવાય છે

(૧૩૫) ૧ વાચના, ૨ પૃચ્છના, ૩
પરિવર્તના, ૪ અનુપ્રેક્ષા, અને ૫ ધર્મસ્થા
આ પાંચ પ્રકારે સજ્ઞાયા ધ્યાન થાય છે.

(૧૩૬) ૫ પાંચ આશ્રવને રોકે, ૫
પાંચ ઈન્દ્રિયને રોકે, ૩ ત્રણ દહને ઓસુરે, અને
૪ ચાર કપાયને જીતે. એ સંયમના સત્તર
ભેદ કહેવાય છે.

(૧૩૭) ૧ ઔત્પાતિકી બુદ્ધી, ૨ વન
ધિકી બુદ્ધિ, ૩ કાર્મણિકી બુદ્ધિ, અને ૪

પારિજામિકી બુદ્ધિ. એ બુદ્ધિના ચાર પ્રકાર છે.

(૧૩૮) ૧ જ્ઞાન દર્શન, ૨ મીમામ્સક દર્શન, ૩ વૈદ્ય દર્શન, ૪ નૈયાયિક દર્શન, ૫ વૈશેષિક દર્શન, અને ૬ સામ્ય દર્શન, એ છ દર્શન કહેવાય છે.

(૧૩૯) ૧ સસ્કૃત, ૨ પ્રાકૃત, ૩ ધોરમેનો ૪ માગધી, ૫ પૈશાચિકી, અને ૬ અપભ્રંશી. એ છ ભાષા કહેવાય છે.

(૧૪૦) ૧ ઓન આહાર, ૨ લોમ આહાર, અને ૩ પ્રલેપ આહાર. એ ત્રણ પ્રકારે સમારી જાયનો આહાર છે.

(૧૪૧) ૧ રાનાભિયોગ, ૨ ગળાભિયોગ, ૩ વચ્ચાભિયોગ, ૪ સુરાભિયોગ, ૫ કાતારવૃત્તી, અને ૬ મુરનિગ્રહ એ છ છીંહી (આગાર) કહેવાય છે.

ગુરુ શુશ્રૂષા, અને ૬ શ્રવચન કુશુઠ. એ છ ભાવ
શ્રાવકના લિંગ કહેવાય છે

(૧૪૮) ૧ ગતિમાર્ગણા, ૨ ઇન્દ્રિય માં, ૩ કાય માં ૪ યોગ માં ૫ વેદ માં ૬ કપાય માં ૭ જ્ઞાન માં ૮ સયમ માં ૯ દર્શન માં ૧૦ લેશ્યા માં ૧૧ મન્ય માં ૧૨ સમ્યક્ માં ૧૩ સત્ત્વી માં અને ૧૪ આહાર માર્ગણા. એ ચૌદ માર્ગણા કહેવાય છે

(૧૪૯) ૧ સ્ત્રીકથા, ૨ મોનનકથા, ૩ દેશકથા અને ૪ રાત્રકથા. એ ચાર વિકથા કહેવાય છે

(૧૫૦) ૧ મિથ્યાત્વ, ૨ અચિરતિ, ૩ પ્રમાદ, ૪ કપાય અને ૫ યોગ એ પાંચ આધન કહેવાય છે.

(૧૫૧) સમ્યક્ત્વ સત્ત્વ, ૨ ચિરતિ

સંવર, ૩ અપ્રમત સંવર, ૪ અકષાય સંવર,
અને ૫ અયોગ મરર. એ પાંચ સંવર કહે
ગાય છે

(૧૫૨) ૧ કર્તા, ૨ કર્મ, ૩ કારણ, ૪
મપ્રદાન, ૫ અપાદાન, અને ૬ આધાર, એ છ
કારણ કહેવાય છે

(૧૫૩) ૧ મિધ્યાત્વે શ્રમ, ૨ ત્રીયાયે
રર્મ, ૩ પરિણામે રૂઢ, અને ૪ ઉપયોગે ધર્મ.
એ મિધ્યાત્વ શ્રમનારંધાર ગોલ કહેવાય છે

(૧૫૪) ૧ વિધિ વાદ, ૨ ચરિતાનુ વાદ,
અને ૩ યથાસ્થિત વાદ એ ત્રણ પ્રકારના
વાદ કહેવાય છે

(૧૫૫) ૧ અત્તા આગમ, ૨ અનતરા
આગમ, અને ૩ પરપરા આગમ. એ ત્રણ આગ-
મના નામ કહેવાય છે

शुद्ध देव गुरुनी साची उपासना विधी.

छल्लक-सदगुणानुरागी मुनिराज श्री कर्पूर-
विजयजी महाराज

१ अंग २ वसन ३ मन ४ मन भूमिका,
५ पूजो पकरण सार ॥

६ न्याय द्रव्य ७ विधि शुद्धतां,
शुद्धि सात प्रकार ॥ १ ॥

१ शरीर शुद्धि, २ वस्त्रशुद्धि, ३ मनशुद्धि,
४ भूमिका शुद्धि, ५ पुनापकरण शुद्धि, ६
(न्यायोपार्जित) द्रव्य शुद्धि, अने ७ विधि
शुद्धि आ प्रमाणे सात प्रकारनी शुद्धि जिनपूजा-
मा खाम जायनवा योग्यटे.

(उक्त) साते शुद्धि समाचरी, करीये नित्य प्रणाम.

(૧) શરીરની અશુદ્ધિ ટાળી, શુદ્ધ વસ્ત્ર પહેરીને દેવગુરુનાં દર્શને જવું.

(૨) ઘર વ્યાપાર સંકેલી, ચોસું ચિત્ત રાહી, દેવ ગુરુની સેવા ભક્તિ કરવી.

(૩) દેરાસરે અને ઉપાશ્રયે જયળાર્થી ભૂમિકા શુદ્ધ કર્યાં ઘાદ પ્રમાદ રહિત નિત્યકરણી કરવી.

(૪) પૂજા - સેવાનાં ઉપકરણ ણ્યા સાક ને સુંદર રાહવા કે જે વાપરતાં આપણને શુભ ભાવ ઉદ્ધાસ જાગે.

(૫) શુદ્ધ આચાર વિચાર સેવનાર, ન્યાય-નીતિથી વ્યાપાર વ્યવસાય કરનારને દેવ ગુરુની પૂજા ભક્તિ ફલદાયક થાય છે.

(૬) શુદ્ધ નિઠાથી કરેલી દેવ ગુરુની સેવા - ભક્તિ કલ્પવૈલીની જેમ ફલે છે.

(७) दर्शन वदन करी, पाठा निकृता
देव गुरुने पुठ देवी नही. पठाना द्वारेयी
के पाठ पगले चालीने विनेकर बहार नीरुद्धुं.

(८) पुरुषोए प्रभुनी जमणी बाजुए अने
स्त्रीओए डावी बाजुए रही मर्यादापर देव
गुरुनी सेवा-भक्ति करवी. दर्शन वंदन पूजन
पण तेन रीते करवा. प्रभुनी सामे मध्यमां
दर्शन पूजा करता उभा न रहेतु.

(९) शाणा समजवान बडील ने आगळ
फरी, विनय बहुमान पूर्णक विधियुक्त शुद्ध
देव गुरुने वदन पूजन करवु.

(१०) आपणामा देव-गुरु जेवा उत्तम
गुणो प्रगटे एवा परित्र लक्ष्यवी तेमनी सेवा
भक्ति मात्र-उछास पूर्णक करवी.

(११) मद, निषय, कषाय, विकथा

એને આઠસુ એ પાંચ પ્રમાદ ચત્તવહે તજવા-
ર્થાજ સ્વથેય સાર્થી ગુહ્ય છે.

(૧૨) દેવ ગુરુની સર્વ પ્રકારની આશાતના
વર્જવી અને તેમની આજ્ઞાનો ચચશક્તિ આદર કરવો.

(૧૩) એક નિષ્ઠાર્થી શુદ્ધ દેવ-ગુરુની સેવા
ભક્તિ કરનારને કશી ચાતની ન્યૂનતા રહેતી નથી.

(૧૪) શુદ્ધ દેવ-ગુરુની ભક્તિમાં આત્મા-
ર્પણ કરવું. તન્મય બની જવું.

(૧૫) શુદ્ધ ચિત્ત, યિત્ત અને પાત્રનો દુર્લભ
યોગ પામી, તેનો લાભ લઈ લેવા ચુકવું નહિ.

(૧૬) અવસરની કર્ણી અવસરે કરી
લેવાની કાઠજી રાણવી.

(૧૭) જીવ રહિત જગ્યાએ પરિમિત જઠથી
સ્નાનાદિ કરી શરીર નિર્જઠ કરી (હુહી)
શુદ્ધ વસ પહેરી અષ્ટપટ મુખકોશ વાંધી પ્રહુ

પ્રતિમા ઉપરથી કોમઢ મોરખીછી વર્તી વાશી પુષ્પાદિ નિર્મલ્ય ઉતારી, પછી જઢ, ચંદન, વરાસ વિગરે શુદ્ધ દ્રવ્યોવડે પ્રતિદિન પ્રેમપૂર્વક પ્રભુ પૂજન કરવું.

(૧૮) માદ્રાએ ઉત્તરાસનનો છેડો અને વ્હેનોએ સુકોમઢ રુમાલ વડે અષ્ટપટ મુખકોશ ધાંધીને મૌનપણે પ્રભુની અંગપૂજા કરવી.

(૧૯) ચૈત્યવંદન રૂપ ભાવ પૂજા કરતી વચ્ચે અને શુરુવંદન કરતી વચ્ચે પુરુષે ઉત્તરાસનના છેડાવડે અને સ્ત્રીએ રુમાલ વડે ભૂમિ પ્રમાર્જવી.

(૨૦) અષ્ટપટ (આઠપડો) મુખકોશ ધાંધી મૌનપણે દેવની પૂજા-સેવા આત્મ લક્ષ્યથી કરવી.

(૨૧) પૂજા કરનારે પોતાના લલાટ, કંઠ, હૃદય અને નાભીએ-એમ ચાર તિલક કરવા.

(૨૨) પ્રમુની અંગપૂજા કરતાં પ્રભુના તમણે અને હાંમે અંગુઠે, અને તેજ પ્રમાણે ચન્ને રીચણે, વે કાંડે અને વે સુંમે, અને મસ્તકે, સ્નાયે, કંઠે હૃદયે અને નાભિ ઉપર અનુક્રમે મિત્ત કરવા અને તેના હેતુઓ નર અંગ પુજાનાં દુઃખમાં કયા પ્રમાણે મનમાં વિચારવા.

(૨૩) અંગપૂજા કર્યા આગાઉ પ્રભુના મગાંમે ઉત્તમ વસામ અને ચંદનવર્તી વિલેપન કરવું. ત્યાર પછી ચંદન પૂજાકરી યથાયોગ્ય દ્રવ્યાદિ ચેડે પ્રભુ પૂજા કરવી.

(૨૪) ફૂલ (પુષ્પ) ની માત્રા મોય-મળી ચીંચીને નેહી પણ મુંચીને ચનાચેલી પ્રભુના કંઠે ચાગેલી.

(૨૫) પુષ્પો મુગંધી, પ્રકૃષ્ટિન, પાકા

(૧૮)

વાથી જેમ શારીરિક વ્યાધિનો સર્વથા અંત આવે છે તેમ શુદ્ધ દેવ-ગુરુના ઇર્ષ્યાંત હિત-વચનને અનુસરવાથી નિશ્ચે સંસારનો અંત આવે છે. અને મોક્ષગતિ પામી શકાય છે.

(૩૫) મનુષ્ય જન્માદિક અતિ દુર્લભ સામગ્રી પામીને, જન્મ મરણના અનંત દુઃખાનો સર્વથા અંત આવે એવી ઉચ્ચ કરુણી શુદ્ધ આત્મ લક્ષ્ય પૂર્વક સદાય કરવી. તેને માટે આત્માર્થી જનોએ સતત ઉદ્યમ કરવો. પ્રમાદ રહિત વળે પુરુષાર્થને સેવવો. જેથી જરૂર સાધ્ય સિદ્ધિ થયે. इतिशम्.

સદ્વૌધ અથવા નિતી વચનામૃત.

૧ જીવનની એક ક્ષણ કરોડો સોના મ્હો-
રેથી પણ સ્વર્ણથી શકાતી નથી, તેથી તે ક્ષણ
વ્યર્થ ગુમાવવા જેવી ધીજી કહી નુકશાની છે ?

૨ સદ્ ઉદ્યોગ સદ્ ભાગ્યના સહોદર છે, આ-
જની કિંમત આવતી કાલથી ઢવલ છે. આજે
બને તે કાલ ઉપર રાસો નહીં.

૩ વસ્તુ કુદરતનો સજાનો છે. ઘડી અને
ફલાકો તેની તીજોરીઓ છે. પછો કે ક્ષણો
તેના કિંમતી હિરા છે.

૪ જ્ઞાન અને વિવેક સ્વર્ણ આંચો છે, એના
બિના માણસ છત્તી આંચે આંધળો છે. તે જ્ઞા-
નમાં પડે. તેમાં નવાઈ શું ?

૫ ડૉક્ટર વૅરિયર કે પ્રોફેસરની ડિગ્રી મેઝ-
વશમાંજ કેળવણીનો હેતુ પુરો થતો નથી, પણ

(१००)

जाये गया वजा रामा अने आत्म त्रय साथ
रामा तेना छोरो हेतु पार पडे छ, सगे रीते
चेनार्थी मन मारता अिसाय तेन खगि केळवणी

६ ते माणस पोताना इच्छान वातुमा राखी
शुके नही त जीवननी मुक्केलीओ दूर करी
विषय मेळवी शके नही

७ समान सेवा अन देश सेवा ए उत्तम छे,
पण आत्म सेवा ए सर्वथी उत्तम छे केम के
नमस्तना सर्व प्राणीओने आत्मरत गणे परधन
पथर सम गणे अने पर स्त्री माता तुल्य मान
तेनाधीन आत्मसेवा थड शक छे

८ प्रश्रुतानी इच्छा राखी नही, पण प्रशसा
थाप तवा कार्यो करो, कीर्ति सत्कार्यना साथेज

आ धर हाय तो प्रथम

મ્હાના વનો, ડંહો પાયો નાખ્યા વિના મ્હોટું
મકાન ચળી શકાતુ નથી.

૧૦ મ્હોટાડનું માપ ઉમ્મરથી કે શ્રીમંતા-
દ્ધી નહીં પણ અક્કલથી કે ઉદારતાથી થાય
છે, માટે ડાહ્યા અને ઉદાર વનો.

૧૧ તલવારની કિંમત મ્યાનથી નહીં પણ
ધારથી થાય છે. તેમ માણસની કિંમત ધનથી
નહીં પણ સદાચારથી થાય છે.

૧૨ વૈર લેવું એ હલકાડનું કામ છે, ત્યારે
ક્ષમા કરવી એ મ્હોટાડનું કામ છે. વૃક્ષો પથ્થર
મારનારને પણ ફઠો આપે છે.

૧૩ વાદળાઓ વરસે અને વૃક્ષો ફઠે ત્યારે
નિચે નમે છે, તેમ સમૃદ્ધિ પામ્યા પછી વધારે
નમ્ર વને તેજ સજ્જન ગણાય.

૧૪ વરસાદ માંગ્યા વગર વરસે છે તેમ

રાજનો મામ્યા વગર પોતાની સમૃદ્ધિ પરોપકારના કામોમા રાખે છે

૧૫ મ્હોટી પદવીએ ચઢ્યા પટ્ટી ગરીબોના ઉપર દયા ન રાખે તેનું શેતાન. શેતાનના ઉપર કાંઈ શિંગડા ઉગતા નથી.

૧૬ સલામત સ્વર્ગનો કુંચી છે અને દયા જ્ઞાનદાનાનો સુજાનો છે. પથ્થર જેવા હૃદયની સાથે જ્ઞાનદાની રહેતી નથી.

૧૭ નદીનું પાણી અમલ સમુદ્રમા મળે છે, તેમ જ્ઞાન આપનારની દોલત પાછી વ્યાજ શિષ્યે જ્ઞાનારનેજ મળે છે.

૧૮ મુઠાઈને વદલે પણ મલ્લાઈ કરે અને અવકારીનો પણ ઉપકાર કરે તેજ સારો સત્પુરુષ સમજનો

૧૯ ચઢતીમા ગર્વ ન કરે, પડતીમા શેદ

ન કરે અને શરણાગતનો કદી પણ ત્યાગ ન કરે. તેજ મ્હોટો માણસ.

૨૦ સાંમઠે કે ગ્રહણ રે તેનેજ શિશ્યામણ આપવી સારી. મૂર્ખને શિશ્યામણ દેવી તે સર્પને દુધ પારા ચરાચર છે.

(૨૧) ધીજાને ઠગનો આપો તેજ અવગુણ પોતામાં હોયતો પ્રથમ પોતાનો અવગુણ દૂર કરવો પડી ધીજાને કહેવું.

(૨૨) ચોર, વ્યભિચારી, ધર્મદ્રોહી, રાજદ્રોહી માણસથી હમેશ દૂર રહેવું. તેમની સોદત પાયમાલીમા ઉતારનારી છે.

(૨૩) અનેક યુદ્ધોમાં જીત મેઢવનાર યોદ્ધા કરતાં મનોરાજ્ય ઉપર જીત મેઢવનાર મ્હોટો યોદ્ધો ગણાય.

(૨૪) શ્રીમંતો અને ત્યાગીઓને સંતો-

પમા ન સુખ મઠી શકે તે સુખ નીની કોઈ
પણ ચીનમા મઠતુ નથી

(૨૫) ધનમા મોનશોણમા, અને સારા
પીરામા સતોષ રાણનો પણ જ્ઞાનમા, દાનમા
અને ધમમા સતોષ ન રાણવો

(૨૬) જેનાથી હુ છ મટે તેનીન પાસે
હૃદય છોલતુ નની તેનો પામે હૃદય છોલ
વાથી માણસની હલકાડ થાય છે

(૨૭) અર્જીણ કરતા કરન વધારે હેરી
છ અર્જીણ તાનારનેન મારે છે ત્યારે કરન
દીકરાના દીકરાને પણ મારે છે

(૨૮) ઉત્તમ પુસ્તકો સત્સર્ગ જેટલુ
કામ કરે છે ત્યારે સરાવ પુસ્તકો સત્સર્ગની
મારી અસરને ધુમી નાણે છે

(૨૯) ધર્મનુ મૂઝ વિનય છે કપટથી

નહી પણ સરા દિલથી વઢીલો, સજ્જનો
અને ગુરુઓનો વિનય સાચવો.

(૩૦) ઉપકારીનો ઉપકાર મૂલી જના-
રમાં માણસાઈનો ગુણ રહી શકતો નથી.
પશુઓ પણ ઉપકારનો વદલો વાળે છે.

(૩૧) જો તમારે પવિત્ર જીવન ગુજા-
ર્યું હોય તો અંતઃકરણ પવિત્ર કરવા પુરતો
પ્રયત્ન કરો. ત્યાહારના સાધનો નકામા છે.

(૩૨) પરમાત્મા પવિત્ર છે, તે પવિત્ર
પ્રભુને મેળવવા તમારે પણ સુછા હૃદયના
નિષ્કપટી અને પવિત્ર ધર્મ જોડ્યે.

(૩૩) સત્ય વ્રત સર્વથી ઉત્તમ વ્રત છે
એક વચ્ચે પણ જુઠું ચોલવાથી પ્રામાણિક
પણમા સમાધી આવે છે.

(१०६)

(३४) मनुष्यो तमारा विचारना नही
थाय परु तमे विशाळ विचारवाला थइ
देरेक मनुष्य साथे प्रेमथी निभायी क्यो

(३५) सगारमा परमात्मानि निष्काम
स्तुति करी—अने उच्च मनोरथ पूर्वक एयी
मार्थना करवी के माग माता, पिता, गुरु,
शत्रु मित्रो अने तमाम जीरोनु कल्याण मगठ
थाओ ! सद्बुद्धि प्राप्त थाओ ! सखळा दोषो,
अपराधो नष्ट थाओ ! सर्व सुखी थाओ !
आनी उदार भावना हमेशा भावथी

(३६) मन पवित्र क्या बगर वैराग्य
(ज्ञान) ना रग चडता नथी

(३७) जेरो मति छे तेरीज गति थइ
कर्मनो सएव कायदा कदी पण छोड्यो नहि

(३८) देहाध्याग (अहकार) नो त्याग

કરવો અને પોતાનો આત્મા એજ પરમાત્મા છે એવો
સ્વાનુભવ કરવો એ સર્વ પુસ્તકોનો સાર છે.

(૩૯) શાસ્ત્રાદિ મળવું એ દ્રવ્ય જ્ઞાન છે
અને આત્મસ્વરૂપને જાણવું તે માય જ્ઞાન છે.

(૪૦) કૃતગ્નતા એવો એક્યે મહાદોષ જણાતો
નથી. તેમ જ્ઞતજ્ઞતા સમાન કોઈ ગુણ નથી.

(૪૧) ગુણ આશ્વા જેટલા દુર્લભ નથી,
તેટલી ગુણીના ગુણની અનુમોદના કરવી દુર્લભ છે.

(૪૨) વસ્તુ સ્થિતી સમજ્યાં વિના
મોક્ષની ઇચ્છા રાખવી છોટી છે.

(૪૩) જગતનો માર્ગ પ્રમાદનો છે, અને
મોક્ષનો માર્ગ અપ્રમાદનો છે.

(૪૪) આત્મા કામ અને અર્થમાં થાક્યા
બગર પરિશ્રમ કરે છે. તેમ મોક્ષ મટે નિષ્કામ
કરે તો અવશ્ય મોક્ષ થાય.

(૧૧૦)

(૫૪) આત્માને રસ્તો પતાવે, આત્માને ઓઢવાયે, આત્માના ધર્મને વતાવે, કર્મ જાઠરથી મુક્તો ત સદગુરુ જાણવા.

(૫૫) તત્ત્વજ્ઞાનનો અભ્યાસ કરવો, મમ ત્વનો ત્યાગ કરવો, પરીચિહ્ના ઘણી મુઢ્ઢી ઇ પાપનુ મુઢ છે પરમાત્માની ભક્તિયા ગુથાડુ, અને જે થાય તે સારા સારુ

(૫૬) પુદ્ગલમા આનંદ માને તે પુદ્ગલાનંદી, ભવમા આનંદ માને તે ભવાર્ભાનંદી, તે જીવો સમારમા પરિમથ્રગ કરનારા છ અને આત્માનંદી જીવો કર્મથી મુક્ત થાય છ

(૫૭) પોતાથી વચમા, જ્ઞાનમા, અને આચાર વિચારની ઉચાશોના અવિનય કરનાર તિરસ્કાર કરનાર, દુઃસ દેનાર, નિંદા કરનારા વિગેરેને કુદમ્ભ (કમા) તરફથી

ગુપ્ત રાસત શિક્ષા કરમામા આવે છે અને
મસત ફટકા લાગે છે

(૫૮) ઘૃક્ષના કોતરમા રહેલો અગ્નિ જેમ
ઘૃક્ષન નરપહુવિત્ત થવા દેતો નથી, તેમ, રાગ,
દ્વેષ, ईर्ષ્યા, અદેરાઈરુપ અગ્નિ, જેના હૃદયમા
વાસ કરે છે તેઓને વિનય, વિચેક, સમકીર્ત
આદિ ગુણો વિકાસ પામી શકતા નથી

(૫૯) આ મૃત્યુ-ધર્મવાળા શરીરમા શા
માટે ઘણી આસન્નિત કરે છે ? આ દેહનો અવશ્ય
ત્યાગ કરવોજ પડશે, જરૂર વીજે જવું પડશે,
આ દેહના નાશથી તારો તો નાશ થવાનોજ
નથી, તુ તો અમર છે

(૬૦) પરમાત્મા (આત્માની) વાર્તાનો
વિસ્તાર કરનાગ જગતમા અનેક વિદ્વાનો

(૧૨૦)

પ્યાનમાં રાખવી. અને વિવેકથી વર્તવું.

(૯૪) નિરંતર નમ્રતા રાખ. સ્વચ્છતા અને સાદાઈ રાખ. યથા પ્રાપ્તમાં સંતોષ રાખ.

(૯૫) મન અને વાણી વશ કર. ગુરુના વચનને અંગીકાર કર. સર્વનો યથાયોગ્ય વિનય કર. સ્વમરતું હિત થાય તેમ કર.

(૯૬) સુખ માત્ર સમજણમાં છે. સુખ દુઃખનો મનની સાથે સંબંધ છે. સુખમાં અધિક સુખ વાઝાને જો દુઃખમાં ધારણા રાખ, અને અધિક દુઃખી તસ્ક દટિ કર.

(૯૭) મન અને અપમાનનો વાત ધીજા પાસે કરીશ માં. અતિ હાસ્ય કરીશ માં. અભિમાન તો લેશ પણ કરીશ માં. ઉદ્ભવ વસ્ત્રને ધારણ કરીશ માં. શુભ ગ્રાહી થા. કાઠકેર કરાશ માં.

(૯૮) આક્રમ જેમો વીજો દુઃખન નથી.

અને ઉદ્યમ જેવો વીજો વંધુ નથી.

(૯૯) જ્યાં જેની પ્રીતિ ત્યાં તેની ઉક્તિ.

(૧૦૦) ॐ ॐ૬ નમઃનાં અલંડ જાપ
મનને શુદ્ધ કરવા માટે હમેશ કરવો

(૧૦૧) શાસ્ત્રકાર કહે છે કે પરોપકારમાં
ટેવાયેલા જીવોએ કદાપિ કાલે દુર્જનની સાથે
સોચત કરવી નહિ. તેજ મોટું તત્ત્વ છે.

(૧૦૨) સજ્જન પુરુષોની જે નિંદા કરે
છે તે પોતાના આત્માનજ દોષિત કરે છે.
કારણ કે આકાશમાં ધૂળ ઉડાડનારની ધૂળ
પોતાની જ આંખમાં તેમજ પોતાના જ મસ્તક
ઉપર પડે છે. સજ્જનને હાનિ થતી નથી.

(૧૦૩) પંડીત પુરુષને વિષે સર્વ ગુણો
હોય છે. અને મૂર્ખને વિષે કેવળ દોષો જ હોય
છે. માટે હજાર મૂર્ખાઓ કરતાં એક પંડિત

(૧૨૨)

સારો ગગાય.

(૧૦૪) સર્વ અને દુર્જન આ પેમાં સર્વ
સારો પગ દુર્જન સારો નહિ. કારણ કે સર્વ
તો કોઈ વેઠા કાઢેજ હમે છે. ને દુર્જન તો
પગલે પગલે હમે છ

(૧૦૫) સભારી જીમોના દુઃખને નાશ
કરવારાઠ્ઠો ધર્મદાતા એ દેવામા આવે છે
તેના સમાન આ જગતમા વીજો દરુ પગ ઠપ-
કાર નથી.

(૧૦૬) જેનાથી અપવશની પ્રાપ્તિ થાય
તથા જેનાથી દુર્ગતિ મળે તથા જેનાથી સ્વર્ગ-
ગતિ અપ્ત થાય તેમા કાર્યોને બુદ્ધિમાન મનુષ્યે
ધાચારવુ નહિ.

(૧૦૭) જુગારીને રિપે સત્યપણુ ન હોય
અને લંપટ પુરુષોમાં પાત્રિપણુ ન હોય તથા

મદિરા પાન કરનારાને વિષે પ્રેમ ન હોય અને
ધૂત માણસને વિષે એ ગ્રણે હોતા નથી.

(૧૦૮) ક્ષમાના સમાન વીજો એક પણ
તપ નથી. તથા સંતોષ સમાન થીજી એક પણ
મુલ નથી. તથા તુલ્યા સમાન વીજો એક પણ
ઉત્કૃષ્ટ વ્યાધિ નથી અને દયા સમાન થીજો
એક પણ ઉત્કૃષ્ટ ધર્મ નથી.

(૧૦૯) દુર્જન માળખ પારકાના સરસથ
જેમડા નાના છિદ્રને પણ જુએ છે. અને પોતાના
આત્માના મોટા મોટા ધિલાના જેવાં છિદ્રો
હોય છે છતાં દેખતો નથી.

(૧૧૦) વિદ્યાસહિત મરુ રારુ પણ કુશિ-
પ્યને વિદ્યા કદાપિ આપવી નહિ. છતાં પણ
જો કુશિપ્યને વિદ્યા આપવામાં આવે છે તો તે
પાછલથી શત્રુ થાય છે. માટે કુશિપ્યને વિદ્યા

(૧૨૪)

આપરી નહિ.

(૧૧૧) વિદ્યાના સમાન એક વળ
ચક્ષુ નથી, તથા મત્યના સમાન એક વળ
તપ નથી, તથા રાગના સમાન એક વળ
દુઃસ નથી, અને ત્યાગના સમાન એક વળ
સુસ નથી

(૧૨) ગુણો જે છે તે રૂપને શોભાવે છે,
તથા શીયલ જે છે તે કુટ્ટને શોભાવે છે, તથા
મિદ્ધિ જે છે તે ત્રિધાને શોભાવે છે, અને ભોગ
જે છે તે ધનને શોભાવે છે.

(૧૧૩) પશ્ચિમોમા કાગડો ચંડાલ છે.
પશુઓના અદર કુતરો ચંડાલ છે અને સર્પેમા
નિંદક ચંડાલ છે.

(૧૧૪) મૂર્ખ શિષ્યને વોધ કરવાથી,
તથા દુષ્ટ સ્ત્રીનું મરણ પોષણ કરવાથી, તથા

(૧૨૫)

શુભ્રોના સંયોગથી પંડિત પુરુષ પણ સીદાય છે.

(૧૧૫) ક્રોધ જે તે અનર્થનું મૂળ છે, તથા ક્રોધ સંસારની વૃદ્ધિ કરાવાળો છે, તથા ક્રોધ ધર્મનો ક્ષય કરનાર છે. માટે ઉત્તમ જીવોએ ક્રોધના ત્યાગ કરવો જોઈએ.

(૧૧૬) સંભ્રમ સ્નેહને જણાવે છે. શરીર મોજનાને જણાવે છે વિનય વંશને દેખાડી દે છે. અને ભાષા વાણી દેશને જણાવી દે છે.

(૧૧૭) પોતાના આત્માની વૃદ્ધિ ઉપર ચાલવાથી સુખ થાય છે. ગુરુની વૃદ્ધિથી ચાલવાથી વિશેષ લાભ થાય છે. પારકાની વૃદ્ધિ ઉપર ચાલવાથી વિનાશ થાય છે. સ્ત્રીની વૃદ્ધિ પર ચાલવાથી તે પ્રલય કરવાયાત્રી થાય છે. માટે વિચાર કરીને ચાલવું.

अथ आत्म निंदा (या) आत्मविवेक

हे आत्मा ! हे चेतन हे नीर ! तु निर-
 तर अकार्य प्रवृत्तिमा प्रवर्ते छ रसगुद्विषणु
 तार हनी घणु दराय छ बे घडी रामायणमा
 तु अनरु प्रकारना सागारिक कापणा पडी
 अनरु अनेक चिन्तन कर्मा कर छे कोइ वखन
 समझित मोहनीमा कोई वखत मिथ मोहनीमा
 कोई वखत मिथ्यात्व मोहनीमा कोई वखत
 कामरागमा कोई वखत दष्टिरागमा, कोई वखत
 स्नेहरागमा, कोई वखत कुदेवमा, कोई वखत
 कुगुरुमा कोई वखत कुधर्ममा, कोई वखत ज्ञान
 विराधनामा, कोई वखत दर्शन विराधनामा
 कोई वखत चारित्र विराधनामा, कोई वखत
 भाददमा, कोई वखत गचनदमा, कोई

વગત કાચ દટમાં, કોઈ વગત હાસ્યમા, કોઈ
 વગત ગતિમાં, કોઈ વગત અરતિમા, કોઈ
 વગત મયમા, કોઈ વગત ગોકમા, કોઈ વગત
 દુર્ગંડામા, કોઈ વગત કૃષ્ણલેખ્યામા કોઈ
 વગત નીલ લેખ્યામા કોઈ વગત કાષોત લેખ્યામા
 કોઈ વગત શ્રાદ્ધગારવમા કોઈ વગત શાતા
 ગારવમા, કોઈ વગત મ્મગારવમા, કોઈ વગત
 માયાગ્રંથમા, કોઈ વગત નિયાણગ્રંથમા, કોઈ
 વગત મિથ્યા દર્શન ગ્રંથમાં. એમ અનેક
 પ્રકારે વિચારન કરી કરે છે એ ! હે ચેતન !
 તારા ઉપર શ્રદ્ધાર પાપન્ધ્યાનફળી આજા ફરે છે,
 તેમ કાઠિયાની ચોરી કરે છે, જે જાત્મા ! તુ
 મહાદુષ્ટ, તુ મહાપાપી, તુ મહા દુરાચારી, જો તુ
 હીન તારવેનાં જાણે, એ તુ હીન દુષ્ટવાદી,
 જો તુ હીન ઇતિવાદી, એ તુ અચાર પાપ-

करनारो, अरे तु दुष्ट, पापिष्ट, हतभागो छे. रे
 जीव ! हवा प्राप्ति करीने अनतानुबंधी श्रौष,
 अनतानुबंधी मान, अनतानुबंधी माया, अने
 अनतानुबंधी लोभनी चोरुडी तने मटी नही
 गुणस्थानक हवी पल्लवु नही धीरव गुण आव्यो
 नही तृणादाह मय्यो नहीं, सागरना मोचाना
 कछाल जेम उछळे तेम तने तृणाना कछोल
 उछळ्या करे छे, तु ले किया करे छे, ते तो
 शून्य मनथी बरे छ, स्थिर मनथी करीश ता
 लस लागसे शून्य किश करीश ता छार उपर
 लपिण वसार छ मणि जरा विगार तो कर
 हे चतन ! हे जीव ! न प्रत न ल ते तो पापी
 कहेवाय, पण नत्त लेईन भागे त ता महा पापी
 कहेवाय पण ह आत्मा ! ते तो अनतकाय,
 अभय, शीलप्रत, जरदा, बीडी, भाग वर्गरे

अनेक प्रकृतिना त्रन लेईने माझ्या तो पत्नी तु
 करावी लुट्टीश ? हे चेतन ! तु पुंगविक सुख
 वास्तो केवली आदर्याकृष्टा करे ॐ ! तु
 पारमसि, नरनिधान, रसदुर्गि, रमायण,
 चित्रांगी, अमृतगुटिका, अने नामधेनुनी न्यर्थ
 इच्छा करे छे अष्ट शाहुकार धाड, राजा धाड,
 लाधिपति धाड, दशताने बंध कर, जेव
 जन काही पुंगविक सुख उपार्जन कर एव धारे
 छे, पण तने समकितनु गुणठागु फरस्यु नयी.
 हे चेतन ! लोभनो परिहार नहीं करे तो पत्नी
 तशी गरज केव सरथे ? हे चेतन ! तु मनमा
 चित्त्या करे छे के महार घर, महारु हाट, महार
 हवेली, महार सगला, महार पिता, महार
 माता, महार पुत्र, महार कन्य, महार पुढ-
 गळ ओ चेतन ! ते चोरशी लाख जीवायोनिमा

કરતા કરતા સરખાતા અમરખાતા ઘર કીધાં,
 થઢી પળ કર્યાં કરે છે પળ સ્થીરપણુ તને આવ્યું
 નહીં હે ચેતન ! તુ વિચાર તો કર કે તુ કેવી
 રીતે મનરૂપી નાટકમાં નાચ્યો; એરે કોઈવાર
 માતાપણે, કોઈમાર પિતાપણે, કોઈમાર સ્ત્રીપણે,
 કોઈમાર પુત્રપણે, કોઈમાર રહેનપણે, કોઈ
 વાર માઈપણે, કોઈવાર દાસપણે એમ અનેક
 પ્રકારના સનધપણે તુ થયો. રે ચેતન ! તુ ! આ
 સમારમા મોહના ઝોરથી નાચી રહ્યો છે પળ તુ
 પુછ તો સરો કે હે પિતા હે માતા, હુ આટલું બધું
 પાપ કરું છું તે કોણ મોગરશે ? તે તો એમજ કહે
 શેકે હે પુત્ર, જે કરશે તે મોગરશે. તો ધિવાર
 પડ્યો આ સમારને, સમારમા કોઈ કોઈનું નથી,
 ને જીવ જેવા કર્મ વાઘે છે તે જીવ તેવા કર્મ
 તેવી રીતે મોગમે છે. માટે રે ચેતન ! તુ વિચાર

तो कर, जे आ मनुष्यनो जन्म, आर्यदेश, उत्तम
 कुळ, श्रावकनो अवतार, वीतराग प्ररूपित धर्म,
 महोटा पुन्यना योगे पांम्यो, तो हवे क्षणिक
 संसारिक विषयसुरमां लपटाडने चिंतामणी
 रत्न हाथमांथा केम फेंकी दे छे ? अरे एम
 करीश तो तारा आत्मानो गरज केम राखे ?
 रे चेतन ! तुं कोण मात्र छे ? चारे गतिमां
 संख्याता, असंख्याता अने अनंता भज कर्या,
 नारकीमां महानेदना भोगवतो, आनंदने करतो,
 त्यां कोण तने शरणे राखवा समर्थ हतुं ?
 अर्थात् कोड पण शरण हतुं नही, त्यांथी कर्मने
 योगे नीरुळी तिर्यचमां महाभारतुं उपाडवुं, भूख
 तरसतुं वेठवु थयु तुं माठा कर्म उपार्जन करी
 वनस्पतिकायमां मरुत वेचाणो त्यां तारुं
 मान कयां रहयुं ? त्यांथी शुभ कर्मोदये करी

તુ દેવગતિમા ગયો ત્યા પળ વિષયમુદ્ધમા ગર-
કાપ થડ કર્મની બહુલતા કરી. એવી રીતે જા
મરોદધિમા અનેક મર મમ્યો, પણ આત્માની
ગરજ સરી નહી.

માનરૂપી ગજ ઉપર વાહુવટ્ટી ચઢ્યો હતો,
તેનુ માન તો સજ્જલનનું હતુ તેને પણ વ્રાહ્મા
સુદરી જેવા સમજાવનાર મદ્વ્યા તે વારે
સમજ્યો તો હે ચેતન ! હે જીવ ! તુ તો
અનતાનુગ્રધી માનમા રહ્યો છે તો વારા શા
હાલ થશે ?

હે ચેતન ! વરા જ્ઞાનદષ્ટિધિ જોતો સ્વરો !
મરત ચક્રવર્તિ છે સદના સ્વામી હતા, ચોસઠ
હજાર સ્ત્રીઓ અને વચ્ચેશ હજાર મુગટવંધ રાજા
જેની સેવામા હતા ચડદ સ્તન, નવ નિધાન,
અસુટ મહાર, ચોરાશા લાસ ધોડા, ચોરાશી

લાસ હાથી, ચોરાશી લાસ રથ, અને ઠન્ટુ
કરોડ ગામનો અધિપતિ હતો, તેણે પણ એવું
ચિંતાર્યું કે, મારી રાજ્ય સિદ્ધિને ધિક્કાર હો,
મારા પાટને ધિક્કાર હો, મારા ચક્રવર્તિપણાને
ધિક્કાર હો, મારા વિષયસુણને ધિક્કાર હો. જે
વ્રત નિયમ પાળે છે તેને ધન્ય છે દાન દે છે,
શીયલ પાળે છે, ભાવના ભાવે છે, તેને ધન્ય
છે. વઢી જે વિતરાગની આજ્ઞા પાળે છે તેને
તથા જે તપસ્યા કરે છે તેને ધન્ય છે. એમ
અનેક પ્રકારે ભાવના ભાવતા કેવલજ્ઞાન અને
કેવલ દર્શન પામ્યા.

પણ હે આત્મા ! તું એની ચરોચરી કરીશ
નહીં. એ તો સલાકી પુરુષ ચરમ શરીરી ત્રીજા
આરાના જીવ હતા, અને તું તો પાંચમા આરાનો
ભરતક્ષેત્રનો કીડો છે. માટે હે આત્મા ! કર્મ

તો અનીર છે અને તુ તો સર્જીય છે, જીવ
 જીવના પરિચય કરે પણ તુ તો અનીરનો પરિ
 ચય કરવાશાઓ છે, માટે તુ નિર્મલ અને કર્મ
 સ્વલ છે, માટે તારે તા સ્વનાનો આન ઉપાય
 છે કે હમશા તાર્યને ત્રિપે ગુરુને ત્રિપે, નિન
 રાનના માર્ગને ત્રિપે, અને સધને ત્રિપે ભક્તિ
 કર દિસાનો ત્યાગ કર, પ્રાણી માત્રની રક્ષા
 કર સત્યનુ સેવન કર, યૌવનને વશીકરણ કર,
 શીલનો શગમાર સજ શક્તિમા સતોષ કર,
 ક્રોધ ઉપર પ્રાધ કર, શન્દ્રિઓનો વિનય કર,
 સત્સંગ કર, સારી માણસાદ કર, દાન દે,
 યથાશક્તિ તપ કર, માનના માન્ય, ધેરામ્ય
 કર આગમના પરિચય કર, શાસ્ત્રનુ શ્રવણ કર,
 પ્રશાંતિને ધારણ કર જેથી તારા આત્માની
 ગરજ સરે હે ચેતન ! તારા ગુણ તો સમાઢ.

तुं नाम तो श्रावकनुं धारण करे छे, पण गुण तो
 लेशमात्र देखातो नथी. श्रावक तो लज्यावंत
 होय, दयावंत होय, आनंदमां रहेनार होय,
 प्रसन्न चित्तने राखनार, पराया दोषने ढांकनार,
 परोपकार करनार, सहज संतोषमां रहेनार,
 सौम्यदृष्टि होय, गुणग्राही, दीर्घ विचारी,
 निर्मळ बुद्धिनो धरनार, कृतज्ञ, अहंकार वर्जित,
 कुळाचारनो पाळनार, जिनदर्शनमां प्रीतिवंत,
 पापथी निमुख, वीतरागनी आज्ञाने पाळनार,
 जीवाजीवादि नवतत्त्वनो जाणनार, एवा अनेक
 गुणे करी निराजतो होय तेने धन्य छे. एवा
 श्रावक तो आणद, कामदेव, सुदर्शन शेठ जेवाने
 धन्य छे, तुं तो नामधारी श्रावक छे. हे चेतन !
 तारामां गुणनो लेश पण नथी तो तारी गरज
 शी रीते सरशे ? एक आत्म रमणमां रमनार,

ત્રિવિધ વર્મ દેશનાના પ્રહયનાર, ત્રણ રત્નના
 ધારણ કરનાર ચાર ગતિના તૂરનાર, પંચ
 મહાનતના પાઠનાર છતાંય જીવની રક્ષાના
 કરનાર, મારઢ પર્ક્ષાની પરે અપ્રમત્ત રહેનારા,
 સાધુના સત્તાગ્રીસ ગુણોને સમાઠનાર, ત્રણ
 ગુપ્તે ગુપ્તા, પાંચ સમિતિએ સુમતા, અઢાર
 હનાર શીઝામરથના ધારણહાર, કુશ્વિ-
 સનઠ્ઠ ણના ચારિત્રશાત્ર મુનિરાત્રને ધન્ય છે
 જે મિતરાગની આજ્ઞાપાઠે છે હે ચેતન ! એયુ
 ધારિત્ર તને ક્યારે ઉદય આપશે ?

હે ચેતન ! તે તને ઉદય ક્યારી આપે? તારે
 તો સત્તારની વહુલતા ધણી છે ધન્ય છ દેશ
 નિરતી શ્રાવકન જે પ્રભુની આળા પ્રમાણે ધર્મ
 પાઠે છે, પ્રમાત સામાયક કરે ઠ દનદર્શન
 કરે છે, પ્રભુની દ્વાદશાગી વાણીનુ શ્રવણ કરે

છે, દેવવદન, ગુરુવદન, દાન, શીચક, તપ, ભાવના આદિ ધર્મકાર્યમા પ્રવર્તે છે, પર્વ-નિર્ધીં પોસો, સ્વાધ્યાય, પ્રતિક્રમણાદિ કરે છે તેને ધન્ય છે, તેઓ ધર્મ પ્રમુર્ના આજ્ઞા પ્રમાણે મને ક્યારે ઉદય આપશે ? હે ચેતન ! તે જ્ઞાનામ્યાસમાં ઉદયમ કર્યો નહીં, શ્રુતજ્ઞાનીનું વહુ માન કર્યું નહીં, તેથી તને જ્ઞાનાવરણી કર્મનો અંધકાર ફરી વચ્ચો છે. માટે શ્રુતનું અને શ્રુત-જ્ઞાનીનું રહુમાન કર, તેની આરાધના કર, જેથી જ્ઞાનની વૃદ્ધિ થાય. હે ચેતન ! એક સામાયક કરતા થકા પણ નિરુટ મરી જીવ કેવલજ્ઞાન અને કેવલ દર્શન પામે છે, પણ તે સામાયક ઠો ઉત્તમ પુરપોની, તે સામાયક પુર્ણીયા શેઠની, આણંદ કામેદેવની અને ચદ્રાવર્તસક રાજાની જાળજે. હે ચેતન ! તું અને મરોસે મૂલીશ

નહીં, એ કાંઈ તારી સામાયક નહીં, તું તો સામા-
 યકમા ઘરના કામકાનની ચિંતા કરે છે, પર-
 નિંદા કરે છે, વિકૃતિ કરે છે, આર્તિધ્યાન
 અને રાદ્રધ્યાન ધ્યાને છે, તો પછી સામા-
 યકનો ગુણ પ્રગટ ક્યાથી થાય ? હે ચેતન !
 પોતાનો અને પરાયો આત્મા સરણો ગણી, કંચન
 અને પથ્થરમા સમરુદ્ધિ રાણે, સાધુ અને થોડું
 ગમતું બોલે તો સામાયકનો ગુણ થાય. હે ચેતન !
 તારો ગુણ તા સંમાઠ તુ તો અવેદી છે, અફરસી,
 અઘાતી, અવિનાશી છે. તુ એમ જાણે છે જે
 અમુક મારો દુશ્મન છે, અમુક મારો સ્વજન
 મિત્ર છે, પણ હે ચેતન ! કોઈ તારો દુશ્મન
 નથી અને કોઈ તારો મિત્ર નથી હે ચેતન !
 આઠ કર્મ રૂપી શત્રુ સમાન સંધનના
 ઢગલને જ્ઞાન અને તપસ્વી અગ્નિ કરીને

તું પોતેજ ઘાઝી નાસીશ ત્યારેજ તારા આત્માની
ગરજ સરશે. હે ચેતન ! તું તો મવ્ય છે, વા
અમવ્ય છે, વા દુર્મવ્ય છે તે વિચાર. પછી તો
જ્ઞાની મહારાજે જે ભાવ દાઠો હશે તે બનશે.

લક્ષ્મીતિંગ તપગચ્છાધિરાજ મુનિ મહારાજ
દિનમળી શ્રી સંતીરિજયત્રી મહારાજના દાસનો
દાસ જ્ઞ૦ પાનાચંદ્ર કાઠાણ પોતાના આત્માને
સમજાવવા આત્માર્નિદા લખી છે.

આ પ્રમાણે દરેક મુમુક્ષુએ દરરોજ પોતાના
મનસાથે ચિંતવના કરી પોતાના જે પાપીયો
જગ્યાય તે દુર કરવા લક્ષ રાસડું, અને વર્તન
સુધારડું, અને આત્મત્રેય સાધડું, એજ પરમ
કલ્યાણનો માર્ગ છે.

અથ શ્રાવક નીચે લલ્લેલા ત્રણ મનો-
થને ચિંતવતો મહા મોહોટી નિર્જરા
રે, સંસારનો અંતકરે તે લલ્લિયેં છ્યેં.

(૧) કેવારે હું, વાલ્લ તથા અમ્બંતર પરિ-
હ જે મહા પાપનું મૂલ, દુર્ગતિને વધારનારો,
મ, ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, વિષય અને
પાપનો સ્વામી, મહા દુઃખનું કારણ, મહા
નર્થકારી, દુર્ગતિની શિલા, માઠી લેલ્પાનો
રિણામી, અજ્ઞાન, મોહ, મત્સર, રાગ, અને
મનું મૂલ, દશવિધ યતિ ધર્મરૂપ કલ્પવૃક્ષનો
ઘાનલ, જ્ઞાન, ક્રિયા, ક્ષમા, દયા, સત્ય,
તોષ, તથા વૌધશીજ રૂપ સમકિતનો નાશ કર-
રો, સંયમ અને વ્રજ્જચર્યનો ઘાત કરનારો,
મિતિ તથા કુવૃદ્ધિરૂપ દુઃખ દારિદ્રનો દેવાચાલો,

સુમતિ અને સુબુદ્ધિરૂપ સુસમૌભાગ્યનો નાશ
 કરનારો, તપ સયમરૂપ ધનને હુટનારો, લોભ
 કલેશરૂપ સમુદ્રનો વધારનારો, જન્મ જરા અને
 મરણનો દેવાગાલો, કપટનો મહાર, મિથ્યાત્વ
 દર્શનરૂપ શૂલ્યનો મરેલો, મોક્ષમાર્ગનો વિગ્નકારી,
 કુડવા કર્મ વિપાકનો દેવાગલો, અનંત સસા
 રનો વધારનારો, મહાપાપી, પાંચ ઇન્દ્રિયના વિપય
 રૂપ વૈરીની પુષ્ટિનો કરનારો, મોટી ચિંતા શોક
 ગારન અને રોદનો કરાવનાર, સસારરૂપ જગાધ
 વહ્નિનો સિંચવાગાલો, કુહ કપટ અને કલેશનો
 આગર, મોટા રોદનો કરાવનારો, મદબુદ્ધિનો
 આદર્યો, ઉત્તમ સાધુ નિર્ગ્રંથોએ જેને નિંચો
 છે, અને સર્વ લોકોમા સર્વ જીવોને દાના
 સરિણો રીજો કાંઈ વિપમ નથી મોહરૂપ પાશનો
 પ્રતિબધક, રૂદ્રલોક તથા પરલોકના સુસનો

(१४२)

नाश करनार, पाच आश्रवनो आगर, अनंत दारुण
 दुःख जन भयनो देवागले, मोटा सावद्य व्यापार
 फुगणिय बुद्धिमाननो करावनारा, अधुन,
 अनित्य, अशाश्वतो, असार, त्राण, अशरण,
 एषा जे आरम अने परिग्रह ते । हु केगारें
 छाडीश ! जे दिवमे छाडीश, ते दिवस महारो
 धन्य छे ॥ ए प्रथम मनारथ ॥

(२) केगारें हु मुड थडन दश प्रकारे यति
 धर्मधारी, नव बाडे विशुद्ध अचारी सर्व सावद्य
 परिहारी, अणभारना सत्तासीश गुणधारी पाच
 समिति त्रण गुप्तिषे विशुद्ध निहारी मोटा
 अभिग्रहणो धारा चेहेतालीस दोषरहित विशुद्ध
 आहारी सत्तर भेदे सयमधारी, चार भेद तप
 म्याकारी, अत आहारी, प्रात आहारी अरस
 , विरम आहारी, लरस आहारी, तुच्छ

आहारी, अंत जीमी, प्रांत जीमी, अरम जीमी,
 प्रिस जीमी, लुल्ल जीमी, तुच्छ जीमी, सर्वरम
 त्यागी, छ कायनो दयाल, निर्लोभी, निःस्वादी,
 पंखी तुल्य, वायरानी परे अप्रतिबद्ध निहारी,
 वीतरागनी आज्ञा सहित, एवा गुणोनो धारक
 जे अगगार ते हुं केगारे थड्य ! जे दिगस हुं
 पुर्वोक्त गुणमान थड्य ते दिगस धन्य छे ॥
 ए बीनो मनोरथ ॥

(३) केगारे हुं सर्व पापस्थानक आलोड,
 निःशल्य थड, सर्व जीवराशी रमानीने, सर्व
 प्रत संभारने, अटार पापस्थानकथी त्रिभिधे
 त्रिभिधे ओमरीने चारे आहार पञ्चरूपीने, शरी
 रने छेछे श्वासोच्छ्वासमे बीसोरावीने, व्रण आरा
 घना आराधतो थको, चार मागालिकस्य चार
 शरण, मुगे उच्चरतो थको, सर्व सुसारने पृष्ठ

દેતો થકો, એક અરિદ્ધત ચીજા મિદ્ધ ગ્રીના
 સાધુ, અને ચોથો રૂપલી પ્રહૃષિતધર્મ તેન
 ધ્યાનતો થકો શરીરનો મમતા સહિત થયો થકો
 પાદપાપગમન સથારા સહિત પાંચ અતિચાર
 ટાલતા થકા મરણને અણગાડ્તો થકો એનું
 પાડત મરણ આકાલે મુવને ક્યારે થશે ? ॥ એ
 ગાના મનોરથ ॥

એ ગ્રણ મનોરથને શ્રાવક મન રચન અને
 કાપાયે કરી શુદ્ધ વળ ધ્યાનતા થકા સર્વ કર્મ
 નિર્જર્ણીને સમારનો અત કરે, અને મોક્ષરૂપ
 શાશ્વત સ્થાનક પ્રત્યે પામે

સર્વ મગલ માગલ્ય સર્વ કલ્યાણ કારણ ॥

પ્રધાન સર્વ ધર્માણા, જૈન જ્યોતિ શાસન ॥ ૧ ॥

પદ્યવંધ વિષયો.

॥ ન્યાયથી ધન પેદા કરવું ॥

(સર્વેયા એકપ્રીણ)

॥ ન્યાય ધરી કરી મુખ્ય કમાણી, તે પર રાણી
 ફુડુંચ નિમાય ॥ શુદ્ધ ઘડો વ્યવહાર ચધારો, અંતર
 ધારી નિર્મલ ભાવ ॥ પૂર્ણ પ્રમાણિક થઈ વ્યાપારે,
 શૂર કરો છલ કપટ ધવાસ^૧ ॥ તે શુભ ધર્મ
 ગૃહસ્થ તમારો, ધારી સુધારો આ મઘવાસ ॥ ૧ ॥
 શુદ્ધ માલ આપો ગ્રાહકને, તોલ માપમાં ન કરો
 ભેદ ॥ વિશ્વાસી પર પ્રેમ ધરો દિલ, સુકો સઘ
 ગલે નહીં છેદ ॥ ફૂટ માન ફૂટ લંછ તજી ધો,
 રાણો નહીં મન ધર્માભાસ^૨ ॥ તે શુભ ધર્મ
 ગૃહસ્થ તમારો, ધારી સુધારો આ મઘવાસ ॥ ૨ ॥
 જો સેવાવૃત્તિ છે તમારી, તો સેવક થઈ સ્વામી-

(१४६)

पास सेवाधर्म बनावो प्रीते, अतर राधी पूर्ण
उद्धास ॥ गधा खाया पूण हारामा, करि धर्मो
नहीं श्रूयामास^१ ॥ ते शुभ धर्म गृहस्थ तमारा
धारा सुधारो आ भववास ॥ ३ ॥ न्याय तणु धन
शुभमा रा गी बाधा पुण्य तणा समार ॥ दान
अनाथ अर्पण चखाया निच कर जजन उपकार ॥
ररा धरा कदि फूल^२ उद्धाधी, द्रव्य जमावा
जश आमास ॥ त शुभ धर्म गृहस्थ तमारे, धारी
सुधारो आ भववास ॥ ३ ॥ द्रव्य—विना व्यवहार
न खाळे, घर घडीघटनो धन आधार ॥ स माटे
धन सचय करयो न्य यथका ए श्रुतना तार ॥
तधी शुभ याय आ लोके पर लोक पण सौख्य
विलास^३ ॥ त शुभ धर्म गृहस्थ तमारा, धारा
सुधारो आ भववास ॥ ५ ॥ (इति)

॥ विनय विषे ॥ (कराळी)

॥ महेल जो धर्मना चणाए, प्रथम ॥ या विनय

१ देखावना चाकर (खरी चाकर नहि) २ क इना
वखान सामला क देखा दर्शाया फल ई जदन ३ देखावना
खाटो जश ४ मुख भागवतु ते

(१४७)

खणाए ॥ टके ए महेल सरा अणीए, विनयने धर्म
मूल जाणो ॥ १ ॥ देवगुरनो विनय करीए, घडि
नना विनय आदरीए ॥ वघे विद्या विनय धरीए
विनयन धर्म मूल जाणा ॥ २ ॥ नमे फल मारथी
घसो, विनय फलमो नमे दक्षो ॥ दीपे कुळ
भात रिता पक्षा विनयने धर्म मूल जाणो ॥ ३ ॥
धर्म के कर्म नहि साचा, विनय विण काम सौ काचा
॥ न शामे विनय विण वाचा विनयन धर्म मूल
जाणो ॥ ४ ॥ स्वार्थ परमार्थ ना साधो विनयथी
सुपक्ष नग वाधो ॥ वालको विनय भाराधो
विनयन धर्म मूल जाणो ॥ ५ ॥ (इति)

॥ सत्य विपे ॥

(भुजगा उद) अरे मित्र मारा विवेके विचारो,
मुलेषी सत्य घाणी उचारो ॥ नहि जूट यागो
जागो जीव जाणो, रुदा सत्य वाण घदा स्नेह
खाणी ॥ १ ॥ वघे ग्रास साचा तणी विश्वमाही
घटे ॥ तणी ठाम स्थि ॥ प्रपचो कर्

(૧૪૮)

કરો ના ચમણી, સદા સત્ય ઘાળી ઘડો સ્નેહ
ઢાળી ॥ ૨ ॥ સદા ત્રિશ્વમાં સત્યધારી ગદાશે,
ખરો યોલવાલા અને કષ્ટ જાણી ॥ સરે અર્ધે સાચા
તળા સર્વે જાણી, સદા સત્ય ઘાળી ઘડો સ્નેહ
ઢાળી ॥ ૩ ॥ (દોહા) સત્ય ઘડો સંસારમાં, માથે
વિપન હજાર ॥ મીઠું પહે પળ ટેકુ રહે, અતે જય-
જયકાર ॥ ૪ ॥ (શ્લોક)

॥ કોનું જીવિત નકામું ? ॥

(ઉવગાતિ હંદ) ઘરોઁ નર્થી જૈન સુધર્મે જૈને,
હર્યો નર્થી મોઘ વિમોહ ૧ જૈને ॥ દરે નાહિ સંકટ
જે પરોનું, વૃથા મર્યું જીવિત તે નરોનું ॥ ૧ ॥ જે
નાચરે ૨ સજ્જનતા જાઓમાં, જે નાદરે ૩ દાનજ
નિર્ધનોમાં ॥ ન માચરે પૂજન જે જિનોનું, વૃથા
મર્યું જીવિત તે નરોનું ॥ ૨ ॥ જે મોહ માયા મૃદમા
મુથાણા, જે લોક નિંદા લલને સુથાણા, ॥ જેથી
ચીંપ માનસ ૪ સજ્જનોનું, વૃથા મર્યું જીવિત તે
નરોનું ॥ ૩ ॥ (શ્લોક)

૧ સંસારમાં મૂલવનાર ૨ ન આચરે. ૩ ન આદરે. ૪ મન.

॥ सज्जन अने दुर्जन ॥ (दोहा)

सज्जन सरल रहै सदा, सदाचार भडार,
 अपहारीनो पण करे, ते गुणोजन उपकार. १
 मळे सरीता सैकडो, सागर नव छल काय,
 शेर भयां पथ पात्रमा, साकर शेर समाय २
 चदनने सल्लागावतां, आवे सुगंध अग,
 मृगमद सुगंध परिहरै, मळे लखननो सग ३
 घरां न ले व्हेळीया, जल जल थरै छल काय,
 घुश्त उघेहे मूर्खी, घरां पठी सूकाय ४
 स्नान गग गर्हम करे, कदी पवित्र न थाय,
 काग द्राक्षने परिहरी मलिन वस्तु ले लाय ५
 घायतनी दोस्ती करी, मुयो हस क्षण माहा,
 दुष्ट काग उडी गयो, माहपति भति परनाय ६
 दुर्जनने घळी सापनी, कुटिठ गति कहेनाय,
 निना व्हेर ते उमयथी, सज्जन जन पिडाय. ७

॥ अक्षर वत्रीशीं गिरामणना दोहा ॥

॥ कका ते किरिया करो, कर्म करो चक्रचूर ॥
 कि... ..

गर्व न काजिये गर्व किये जस हान ॥ २ ॥ गर्व
 कियाथी गुण गल, गर्व म करो अजान ॥ ३ ॥
 घघा घर घरणी राजो, घट घट राजो प्यार ॥
 कुटुब सह स्वागथ हमें जिणनेति व्यवहार ॥ ४ ॥
 रहु नमण करा सदा नमता नवनिधि होय ॥
 देव गुरु माता पिता गति धरने सहु कोय ॥ ५ ॥
 चो चारा परेहरो, चोरी कर्म चढाल ॥ विजय
 चोर चारी यकी नरक गयो ततकाल ॥ ६ ॥
 छउ छउ नयि काजिये छल मायानो मूल ॥
 छल करी साता हरी, वश शिर छेपा शू ॥ ७ ॥
 जजा ओर न कीजिये ओर पर जस हान ॥ ओर
 किया जुगतो नही भाये दुनिया जण ॥ ८ ॥
 छला छुट न पाविये, छुटे अपजस होय । वसु
 राजा छुटन थका दुर्गति जातो जाय ॥ ९ ॥ अभा
 परत करा सदा परत धरो मन सोय ॥ मत
 निनारे प्राणिया सुप्रियन दीठा कोय ॥ १० ॥
 टटा टक न छु दिये धर्म प्याग एद रीत ॥ काम
 देन टेक करी देवे परीक्षा दीठ ॥ ११ ॥ टटा टीक

मांहे रहो, टी कनां ठाम न होय ॥ ठीकथी चूकया
 जीवडा, शिव पुर कदिय न होय ॥ १२ ॥ डडा
 डाढापण राखमी तृष्णा ते घट मांय ॥ तृष्णा तें नवि
 राचीया, स्वर्गपुरीमां जाय ॥ १३ ॥ ढढा ढाकण
 जगतमो, जग गुरु माया राख ॥ पादेशी गुरुमी परे,
 रायपसंणी साम्र ॥ १४ ॥ णणा नित नयकार गुण,
 चौद पूरयतुं सार ॥ सुदर्शन नयकारथी, शठ कुलें
 अघतार ॥ १५ ॥ तता तीनज आठरो, त्रण्य तस्य
 शिरदार । देव गुरु धर्म निर्धलो, राखां हाया
 महार ॥ १६ ॥ थथा थिर मन राखिये, भात्म विपे
 अमिराम ॥ श्यसन साते परिहरो, पामो शिव पुर
 ठाम ॥ १७ ॥ ददादानज दीजिये, दया धरो चित्त-
 धार ॥ गज भवे दशलो राखियो, मेघकुमर अव-
 तार ॥ १८ ॥ घघा धर्मज कीजिये, धर्मथकी धन
 होय ॥ धर्मविनारे प्राणिया, सुखां न दीडा कोय
 ॥ १९ ॥ नना नरमघ तें लहो, घली प आरज
 खेत ॥ मानव भव ते दोहिलां, नेत शक तो चेत
 ॥ २० ॥ पपा पाप न कीजिये, अलगा रहेजो आप ॥
 जो करशो सो पायशो, कोण घेटा कुण वाप ॥ २१ ॥
 फफा फेर न कीजिये, पान पान धन धाम ॥ फेर

किया फीमा यह सोजे न कोई काम ॥ २२ ॥ यथा
 याम मुक्ति काजे धर्मसु हत ॥ वाजा वाग सनु
 तजा पामा शिव पुर छेत ॥ २३ ॥ भभा भर
 जायन सम मनसा राजा दाम ॥ शील रत्न धर्म
 गाठडा घश कर इद्रिय जाण ॥ २४ ॥ ममा माया
 परिहरा ममता मूको दर ॥ नद राजा ममता
 धकी पाहानो मरक हजूर ॥ २५ ॥ यथा जोर न
 काजिये, नारे य द विनाश ॥ न्योधन प जायपी
 जाय काथा कुल न श ॥ २६ ॥ ररा राश न कीजिये,
 रीश काये तन हाण ॥ रीश बटारा लह मर दित
 अहित नधि जाण ॥ २७ ॥ लग लायच पाहरो,
 खान पा एस दैव ॥ लायच नगवा जायडा, शिव
 पुर कदिप न हय ॥ २८ ॥ यथा मत धरो सग,
 मतसु काज हत ॥ सुमने पाली करी, पामा
 शिवपुर छेत ॥ २९ ॥ शशा शायलज पालिये,
 शायल रथ सिंगार ॥ शीयल आसूषण शामति
 चदना सति निरधार ॥ ३० ॥ यथा शमाज काजिये,
 कीणदा न कदिये कयाल ॥ गरजुन मालिनी पर,
 जगतमा ता वध तोन ॥ ३१ ॥ ससा साखा मत
 करा जिन माय्या परिणाम ॥ साखा मादे ज

पदधा, शान विना नवि ज्ञाण ॥ ३२ ॥ दहा हित
 वछो सदा, पद जाण हितकार ॥ हितथकी हित
 उपज, आप महु ससार ॥ ३३ ॥ अक्षर वशीशी
 ए कही, संयोधन अधिकार ॥ दाहा अर्थ विचारो,
 पांमे भव तणो पा ॥ ३४ ॥ सतत सतर पद्या
 समा, समकित कियो वद्याण ॥ उद्यापुरे उद्यम
 कियो, ते मुनि हेमत जाण ॥ ३५ ॥ इति श्री अक्षर
 वशीशी समाप्त ॥

॥ बोधकारक दोहा संग्रह. ॥

हिमत साथ सत्यता, राखे जो निज पास,
 तो ते दीप जगतमा, करे त्रिभुवन दास १
 गुरु विनाना ॥ १ ॥ आस्था विण उपदेश,
 भाव वगरनी भक्तिथी, लाभ न थाये लेश २
 सारा पुरुषनी सोयत, स रा कामो दाय
 गणना रुढी जेवमा, त माणसनी थाय ३
 सखाय पुरुषनी सोयते, रखडु रखडु थाय
 ज्या त्या भटकी घाममा, पासडा पट्टी पाय ४
 पडतीमा पाछो पडा ग्रहे न जूदी रीत
 आ दुनियामा जाणवो, साचो पुनित मित्र ५

जूटा धागा जगली, जुगारी दु घणाय
 अटक्क छ्य होय ते, कणाय नय पोसाय ६
 हित शिक्ष छ अट्ठी अ छ शिक्षा सार
 उच्चम सगात गुण वने, लट्ठीए शुभ आचार ७
 पग दखाने मेल्छ दुनीभाना करा विचार
 मूरखना आधार पर जाय दुई ससार ८
 लज्जा गुणना माघची लज्जा ऋद्ध निधान
 लज्जाहीन जे मानची नहि तस शान नमान ९
 जीहामे असत घसे, विग्रहा रुक्का पास
 एके ठोल कोठी गुण एक कोडी विनाश १०
 क तिं छ दुल्ल घीजनो अन्य तण न अगाय
 खरु जमार न दाय ता घालीने यदलाय ११
 जाण्यु ता तेनु खरु माहे मघ लेपाय
 सुख दु ख आये जीवने दुर्धशाकन उपाय १२
 कथागरा छे दाकरो गुणवती छ नार
 जेना घरमा तम ॥ सुखी तेना अवतार १३
 कदरदान मळता कळा खाये सुख अर्चन
 लाम मळ उहु न चळा चघे परस्पर भोत १४
 गुण कर्तानो गुण कदी मूली न जाशा भान
 नही तो लोका निंदो यशे सुमतिनो घात १५

- उंच विचार राख्या थकी, उंच थवाये जेम,
 नम्र थवाना हेतुधी, रहणी राखो तेम १६
 रात घेला जे सुइ, चढ़ेला उठे चोर,
 यल बुद्धि बहु धन बधे, सुयमां रहे शरीर. १७
 जूठो जगतकी प्रीत हय, जूठा सब संसार,
 उपर देख शुभ भायना, आधर बुच्छ न सार १८
 बडे बडेकु दु ख है, छोटैसँ दु ख दूर,
 तारे सब ग्यार रहे, ग्रहे चंद्र मरु सूर १९
 भाइ धपने चित्तकी, भूल न करीए कोय;
 तबलग मनमें र खोए, जयलग कारज होय २०
 भोजन तेह चपारणीए, जे तनने सुखदायी,
 मापथा अधिक होय ते, बने परुं दु खायी २१
 आये समय विनाशनो, बुद्धि थाऽ विपरीत;
 दित शिक्षा भाये नहीं, बधेकुरीत पर प्रीत २२
 समज समज मन मानवी, मोत तणो भयराख,
 काल विपे कर कालजी, थवूं बळीने पाए २३
 पैर न जाइ मूर्खथी, मैत्री बुद्धी जन साथ,
 सज्जनमां संतोष कर, करुणा जोइ अनाथ. २४
 भुवन भेदे जे भर्युं, जडे न पनो भेद;
 भेद कदी जोवा जतां, जडे छेदमां छेद. २५

चिंताधी चतुराई घटे, घटे रूप गुण क्षान;
 चिंता बड़ी अभागणी, चिंता चिंता समान. २६
 लालचमां लपटाइने, करे इष्ट कृत्य जेह;
 आपर बहु पस्ताय छे, असिद्ध थार्ता तेह. २७
 शीर मुंडाये तीन गुण, सीसकी भीट गर खाज;
 खानेको रोटी मीले, लोह के हे महाराज. २८
 नीचुं जोइ चालतां, अण गुण भेगा थाय;
 कांटो टल्ल दया पळे, जग पण नयी खरडाय. २९
 गर बात सोचे नहीं, आगम चिंता नाहीं;
 यत्समान यत्त सदा, सो जाता जग मांही. ३०
 धिया धन सुख साहेबी, सङ्गुणनो खमुं भाय;
 मेकीसे सय जात हे, ओर यदी से सय जाय. ३१
 अनुभव रत्न चिंतामणी, अनुभव हे रत्न कुप;
 अनुभव मारग मोक्षनो, अनुभव सिद्ध स्वरूप. ३२
 गुरु गोविंद दोनो खहे, कीमकुं लागुं पाय;
 पछाहापी गुरु देवकी गोविंद दीया बताय. ३३
 गुरु चंदन गुरु आरशो, गुरु गौतम अवतार;
 पहवा गुरु कय मीले, टल्ले सय विकार. ३४
 चक्का तेने जाणौए, चखन धापरे सुख,
 धोतानां मनमां तरे, जेम पाणोमां तुंव. ३५

(१५७)

मरना मरना क्या करे, मरी न जाणे कोय,
 मरना ऐसा फीजीष थ फीर मरना न होय ३६
 दुःखमा ०हु हरीने भजे, सुखमा भने न कोय,
 जा सुखमा हरीन भजे, ता दुःख कहासे होय ३७
 परशरा ट पापणी सापणी ह्येरी एह
 करे कापणी आपणी तापणी दुःखनी तेह ३८
 एपने एपणने पूछीये, क्यु दुःखे तरा घदन,
 के कुछ लायो गाठफो, क रौंदु दीन ३९
 ना पुत्र लायो गाठफो ना रौंदु दीन,
 एक गा देना देखीयो, तणे दुःखे मेरा घदन ४०
 अभिमाने दुःख उपजे अभिमाने जरा जाय
 मित्या अभिमाने करी, जावतु जोरम पाय ४१
 अभिमानिने अतर, मरने पण नही सुख
 थाय दुःखा अभिमानथी, दावानल सम दुःख ४२
 धन मेळवता दुःख छे, साचवता पण दुःख,
 जो गारेलु जाय तो, जाय सुमुल्लु सुख ४३
 दालन थेटो लुमकी घरची क्यु न जाय,
 पाली पोपी मोठी कर्ये, पर घर चाली जाय ४४
 आतम साये धर्म जथा, त्या जननु शु काम,
 जन मन रजन धर्मनु, मूल ॥ एक वदाम ४५

निद्रक धोयी दो जण, घोघत है सब मेल;
 धोयी कमार करत हैं, निद्रक डलम डेल ४६
 घर छोड़ी च चा चम्पा, मनमां राखे कुड;
 दोनुं बगाडे बापडा, पडी मुसमै धुड. ४७
 घाणी पाणी ये सदा, पवित्रता करनार;
 ललना लालच ये सदा, आपदना दानार. ४८
 फिकर सबकुं या गद, फिकर सबका पोर;
 फिकरकी फाकी करे, उगका नाम फकीर. ४९
 माणसने भभीमानथी, मछे कदी नहीं मान;
 उलटु अपमानज मछे, नयी ठरे नादान. ५०
 संपर्या संपत्ति सापडे, संपर्या जाये कलेश;
 जेना घरमां संप नहीं, सुप नहीं लचलेस. ५१
 ईच्छे जेधुं अबरनुं, तेधुं आपनुं घाय,
 नहीं माना तो करी जुआ, जेयी तुर्ने जणाय. ५२
 अवगुण उपर मुण कर, ए सज्जन अभ्यास;
 जो सुखड सलगावाए, आपे सरस सुखास. ५३
 दुरा दुरा सबका कहे, दुरा न दीसे कोय;
 जो घर शोधुं आपणो, ता मुजसे दुरा न कोय ५४
 जीवडो गर्भावासमां, प्रतिभा करे अपार;
 जनम्पा पछी भूली गयो, हा हा मूढ गमार. ५५

शुद्धिपत्र.

(पृष्ठ — लीटी — अशुद्ध — शुद्ध.)

१४ —	११ —	एक	—	एक
२१ —	४ —	एक	—	एक लहरनी
२४ —	६ —	क्रोध ययो	—	क्रोध उरजाव्यो
३० —	१ —	बीजुं	—	बीजुं गव
४४ —	२ —	प्रीत	—	प्रति
४४ —	१४ —	द्रव	—	द्रव्य
४७ —	४ —	विरमयण	—	विरमण
६० —	१० —	गणाय	—	दर्शन गणाय
६० —	१३ —	दर्शन	—	+
७३ —	३ —	प्रकारना	—	प्रकारना पण
७३ —	१० —	ल्योम	—	ल्योम
७५ —	१५ —	पाच	—	पाच प्रकारनी
७६ —	३ —	पांच	—	पांच प्रकारना
७६ —	११ —	इशत्वम	—	इशित्व
७६ —	११ —	विशत्वम	—	वशित्व

(ष्ट - लीटी -	अशुद्ध -	शुद्ध.)
७८ - ४ -	कृतार्णवी -	कृतार्णवी
७८ - ५ -	शिरकर -	शिरहर
७९ - ५ -	मधर -	सिमधर
८० - १३ -	नियम -	नियम धरना
८३ - १० -	निषेध -	निषह
८४ - ११ -	दहने -	दहथी
८५ - १० -	प्रक्षेप -	प्रक्षेप (कबल)
८९ - १ -	अप्रमत्त -	अप्रमाद
१९ - ६ -	कारण -	कारक
१४० - ३ -	छिद्ये -	छिद्ये

आ शिवाय रहस्व, दिई, निराम बिगेरेनो मुगे रही
 इसे धने छपाता बलते सीता माना अनुस्वार बिगेरे
 बरबर न उत्था इसे तेनु शुद्धपन लाप्यु नथी ते सुषोण
 सुभाषिने बांचवु एन विनवी

